

IIN STRATEGINEN YLEISKAAVA 2040

Kaavaselostus (*kaavaehdotus*)

19.2.2024

Sweco Finland Oy, Oulu

Sisältö

.....	4
.....	6
.....	8
PROSESSI JA SEN AIKANA SAATU PALAUTE	9
KAAVAN TAVOITETYÖPAJA	13
KAAVAN 2. TYÖPAJA	13
.....	14
RAKENNEMALLIEN VERTAILU	16
.....	17
OIKEUSVAIKUTUKSET	18
ARVOALUEET	19
ASUMINEN	23
ELINKEINOT	26
LIIKENNE	29
VIRKISTYS JA MATKAILU	34
.....	37
ILMASTOVAIKUTUKSET	37
VAIKUTUKSET KESTÄVÄÄN KEHITYKSEEN	39
VAIKUTUKSET YHDYSKUNTARAKENTEeseen	39
VAIKUTUKSET KUNNAN ELINVOIMAAN	40
VAIKUTUKSET KESTÄVÄÄN LIIKKUMISEEN	42

VAIKUTUKSET IHMISIIN JA ELINYMPÄRISTÖÖN	42
VAIKUTUKSET LUONTOON JA MAISEMAAN	44
TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	45
.....	48
.....	51

Yleiskaavamerkinnät ja määräykset

- Kartta 1. Kaavaehdotus (19.2.2024)
 Kartta 2. Voimaan jäävät osayleiskaavat
 Yleiskaavamerkinnät ja -määräykset (19.2.2024)

Liitteet:

- Liite 1. Päivitetty osallistumis- ja arviointisuunnitelma
 Liite 2. Lähtötietojen kuvaus
 Liite 3. Vastineet saatuun palautteeseen
 - OAS vastineet hyväksytty kunnanhallituksessa 18.1.2021
 - Vastineet valmisteluvaiheessa saatuun palautteeseen
 Liite 4. Porotalousliite
 Liite 5. Kyläkuvaukset
 Liite 6. Asemanseudun maankäyttöselvitys
 Liite 7. Natura-selvitys
 Liite 8. Tuulivoimaselvitys (2020)
 Liite 9. Kaupallinen selvitys (2019)
 Liite 10. Oulun seudun lähijunaliikenteen esiselvitys (2019)

Valtatien 4 kehittämisvaihtoehdot (raportti löytyy osoitteesta
<https://vayla.fi/vt-4-tavoitetila>)

1. Johdanto

Iin kuntaan laaditaan strateginen yleiskaava, jonka tavoitevuosi on 2040. Yleiskaavalla ennakoitaan ja luodaan kunnan tulevaisuutta tavoitevuoteen saakka. Yleiskaavan tavoitteena on ohjata kunnan maankäytön suuria linjoja ja tukea kunnan strategisia tavoitteita. Tavoitteena on muodostaa yhteinen näkemys siitä, mihin suuntaan kuntaa halutaan kehittää.

Strategisessa yleiskaavassa tarkastellaan alue- ja yhdyskuntarakenteen teemoja laajoina kokonaisuuksina. Kaavatyötä ohjaavat valtakunnalliset tavoitteet sekä maakuntakaava ja muut seudulliset suunnitelmat. Strateginen yleiskaava ei ole oma kaavahierarkkinen tasonsa, vaan maakuntakaava ohjaa edelleen yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Vaikka strateginen yleiskaava laaditaan oikeusvaikutteisena, se ei pääosin kumoa voimassa olevia osayleiskaavoja, vaan strateginen yleiskaava toimii voimassa olevien yleiskaavojen yläpuolella ohjaavana ja yleispiirteisenä kehittämistavoitteiden asettajana. Strateginen yleiskaava tulee huomioida laadittaessa, muutettaessa ja päivitettäessä osayleiskaavoja ja asemakaavoja sekä suunniteltaessa muuta alueiden käyttöä, strategisen yleiskaavan merkinnät ja määräykset tulee huomioida kehittämistavoitteiden asettajana tarkemmassa kaavoituksessa. Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta katsottava, että toimenpiteillä ei vaikeuteta strategisessa yleiskaavassa esitettyjen kehittämispöytäkirjojen toteutumista.

Strategisen yleiskaavan oikeusvaikutukset rajataan koskemaan vain kehittämismerkintöjä ja -määräyksiä. Jotkut merkinnät on voitu siten esittää hyvin yleispiirteisellä tasolla. Strategisessa yleiskaavassa ei ohjata rakentamisen määrää eikä yksityiskohtaista sijaintia.

4 (53)

Strategista yleiskaavaa tulisi siis tulkita yhdessä osayleiskaavojen kanssa. Strategisessa yleiskaavassa esitetään uusia tavoitteita, jotka saattavat muodostaa ristiriitoja aiemmin voimaan tulleen osayleiskaavan kanssa. Lisäksi strategista yleiskaavaa voidaan hyödyntää sen oikeusvaikutusettomuussakin tehtävissä, esimerkiksi kaavoitusohjelmia laadittaessa sekä uudistettaessa rakennusjärjestystä.

Yleiskaava täydentää vuonna 2022 hyväksyttyä [Iin kuntastrategiaa 2030](#). Strategisella yleiskaavalla viedään kuntastrategiassa asetettuja tavoitteita käytäntöön ja edistetään niiden toteuttamista.

Yleiskaavan laatimisen taustalla vaikuttaa monta kehitystrendiä, tekijää ja tavoitetta. Kaavassa asemoidaan pinta-alaltaan laaja kunta vahvasti osaksi Oulun seudun kehitystä. Kunnan pohjoisosista Kuivaniemeltä suuntaudutaan luontevasti Oulun ohella myös Kemi-Tornio-kaupunkiseudun suuntaan. Iin sijainti onkin keskeinen Oulun ja Lapin maakunnan välissä, ja suunnittelukysymykset ovat vaihtelevia kunnan eri osissa. Tärkeää on kehittää kunnan eri alueita niiden ominaispiirteet huomioiden. Suunnitteilla on myös erilaisia kunnan kannalta merkittäviä hankkeita, kuten Iin keskustan ohitustien rakentaminen ja valtatie 4 parantaminen. Yleiskaavassa huomioidaan näiden hankkeiden vaikutukset ja vastataan muuttuvaan toimintaympäristöön.

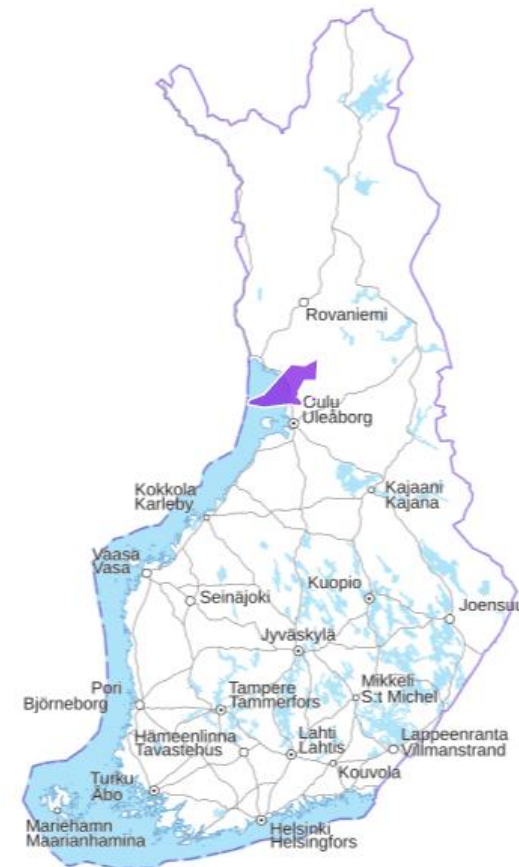
Iin alueella on monenlaisia maankäytön yhteensovittamistarpeita. Esimerkiksi laajoilla metsäalueilla on potentiaalia muun muassa tuulivoiman näkökulmasta, mutta toisaalta alueilla on suuri merkitys myös virkistykseen, luonnon monimuotoisuuden sekä metsätalouden ja osalla aluetta myös poronhoidon kannalta. Usein eri maankäyttömuodot ja toiminnot voivat sijaita samalla alueella rinnakkain, mutta joissakin tapauksissa on perusteltua tehdä selviä valintoja. Yleiskaavassa tehdään priorisointeja ja linjauksia, joilla varmistetaan

kunnan elinvoimaisuus ja ympäristön viihtyisyys myös tulevaisuudessa. Oleellista on tarkastella asioita kokonaisuutena ja eri näkökulmat huomioiden.

Ilmastonmuutos pakottaa ajattelemaan ja tekemään asioita uudella tavalla. Vähähiilisyys ja resurssiviisaus ovatkin vahvasti esillä kunnan strategisissa tavoitteissa, ja teemat näkyvät kattavasti myös yleiskaavaratkaisussa.

Strategisen yleiskaavaprosessin aikana on laadittu liikennetarkastelu valtatielle 4. Tarkastelussa huomioidaan valtatie muutostarpeet Olhavan, Merihelmen ja Kuivaniemen osalla. Tarkoituksena on laatia yleissuunnitelmatasoinen selvitys, jossa vaihtoehtotarkastelujen kautta esitetään linjaus- ja liittymäratkaisut näille kolmelle alueelle. Valtatie 4 kehittäminen vaatii strategisen yleiskaavan merkintöjen lisäksi vielä maantielain mukaiset suunnitteluprosessit. Linjaus- ja liittymäratkaisut ei käsitellä tässä selvityksessä, vaan asia on tarkasteltu aiemmissa yhteyksissä. Kaavaselostuksen liitteenä olevassa Asemanseudun maankäyttöselvityksessä on tarkasteltu vaihtoehtoja linjaus- ja liittymäratkaisuihin ohikulkutiehen kytkeytyville liikennetarpeille Asemanseudun alueella.

Kaavan laadinnasta on vastannut Sweco Finland Oy tiiviissä yhteistyössä linjaus- ja liittymäratkaisun kanssa. Kunnassa työstä ovat vastanneet Heini Ervasti (elokuuhun 2021 saakka) ja Elina Nissinen (kesään 2022 saakka) sekä Helena Illikainen. Swecolla keskeisinä kaavan laatijoina toimivat FM Jaakko Raunio (YKS-666) ja FM Johanna Lehto (YKS-675). Työtä on ohjannut kunnanhallituksen asettama ohjausryhmä.

2. Työn lähtökohdat ja tavoitteet

Yleiskaava täydentää vuoden 2022 toukokuussa hyväksyttyä lin kuntastrategiaa 2030. Kaavan tavoitevuosi on kuitenkin 2040. Kaavan aloitus- ja valmisteluvaihe laadittiin kuntastrategian 2025 aikana. Yleiskaavaa päivitetään tarvittavien teemojen osalta valtuustokausittain. Päivitystyöt kytetään kuntastrategian päivittämisprosessiin.

lin kuntastrategiassa 2030 on määritelty neljä kasvuteemaa:

KASVU

- Vahva ja kestävä kasvu rahoittaa hyvinvoinnin ja kehittämisen kylissä ja taajamissa

LUONNONLÄHEINEN II

- Ympäristö kertoo tarinaa omaehtoisesta elämäntavasta

HENKINEN HYVINVOINTI

- Vähennämme nykyajan henkisten haasteiden vaikutusta iilaisten elämässä

SYSTEEMINEN MUUTOS

- Kasvatamme lin verkostomaista valtaa / kokoaan isompi li

Strategiaan liittyen on laadittu myös 16 lupaus. Yleiskaavan liittyvät esimerkiksi seuraavat lupaukset:

LUPAUS 1

MITÄ? / lin väestö kasvaa, yrityksiä perustetaan ja niitä sijoittuu lihin ja työpaikkojen määrä kasvaa vahvasti.

6 (53)

MITEN? / Positiivisen kierteen ylläpitoon tarvitaan vuosittain 166 uutta asukasta, 73 työpaikkaa ja 100 uutta yritystä (= 15.000 asukasta vuonna 2050).

LUPAUS 2

MITÄ? / Hyödynnämme strategista yleiskaavaa 2040:sta ja liikenneväylien muutosta mahdollisuutena kehittyä ja kasvaa.

MITEN? / Edistämme lähijunaliikenteen käynnistämistä ja rakennamme strategisen yleiskaavan, joka ohjaa kuntaa kohti vahvan kasvun tavoitetta.

LUPAUS 8

MITÄ? / Otetaan vesistöt vielä voimakkaammin asukkaiden voimavaraksi ja matkailun kehittämisen painopisteeksi.

MITEN? / Parannetaan vesistöjen saavutettavuutta joka vuosi vähintään yhdellä toimenpiteellä ja tuetaan siihen liittyvien yhteiskäyttömahdollisuuksien lisääntymistä.

LUPAUS 9

MITÄ? / Kehitämme sekä kyllä että keskustan asuinalueita nykyaikaisin välinein.

MITEN? / Mahdollistamme alueen erityispiirteistä ja voimavaroista kumpuavat palvelut ja kehitämme niitä yhdessä asukkaiden kanssa hyödyntäen yhteisöllisiä ratkaisuja. Keskittyen ensisijaisesti lakisääteisiin palveluihin suoraan liittymättömiin, arkea parantaviin kokeiluihin.

Yleiskaavan tavoitteena on määrittää lin maankäytön suuret linjat ja muodostaa yhteinen tahtotila siitä, millainen kunnan halutaan olevan vuonna 2040. Työssä on määritelty kunnan maankäytön tulevat kehittämisen painopisteet ja suunnat.

Vuonna 2019 laadittiin [lin maankäytön kehityskuva](#) yhteistyössä Oulun yliopiston arkkitehtuurin yksikön kanssa. Kehityskuva on ollut keskeinen yleiskaavatyötä ohjaava asiakirja. Yleiskaavan laatimisen yhteydessä on laadittu myös muun muassa tuulivoimaa koskeva erillisselvitys sekä erillinen Asemanseutua koskeva maankäyttöselvitys. Selvitykset on esitetty kaavaselostuksen liitteenä.

Li on vähentänyt merkittävästi kasvihuonekaasupäästöjään ja tehnyt työtä kiertotalouden edistämiseksi. Ilmasto- ja kestäväan kehitykseen liittyvää työtä jatketaan, ja kunnan vähähiilisyteen liittyvät tavoitteet ovatkin ohjanneet vahvasti yleiskaavan laadintaa.

Resurssiviisas li -tiekartassa on asetettu muun muassa seuraavia tavoitteita vuodelle 2050:

- Uusiutuva energia on halvin vaihtoehto kaikkiin tarpeisiin
- Suurten energiamäärien teknisesti ja taloudellisesti kannattava varastointi lissä laajasti käytössä
- Uudet rakennukset tuottavat vähintään käyttämänsä energian
- Lilaakso on uusiutuvan energian globaali yritystoiminnan keskittymä
- Lissä on säilynyt monimuotoista luontoympäristöä ja lähivirkistysalueita
- Resurssiviisauden ja teollisen ekologian esimerkkialue
- Li on keskeinen toimija pohjoissuomalaisen ruokatuotannon renkaassa etenkin kalan osalta

Kunnan aluetta koskien on olemassa paljon olemassa olevaa selvitys- ja suunnitteluaineistoa. Yleiskaavan laadinnassa ja tavoitteiden asettamisessa on huomioitu muun muassa seuraavat strategiat ja suunnitelmat:

- [Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet](#)
- [Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavat ja maakuntasuunnitelma](#)
- [Merialuesuunnitelma](#)
- [lin kunnan strategiat ja ohjelmat sekä asetetut tavoitteet](#)
- [Oulun seudun kehityskuva 2030+](#)
- [Alueen liikenneväylien kehittämissuunnitelmat](#)

Kaavaselostuksen vuorovaikutusosiossa (seuraava kappale) on kuvattu kaavaprosessien aikana esille nousseet eri osallisten tavoitteet yleiskaavatyölle. Osiossa on kuvattu myös viranomaisten asettamat tavoitteet.

3. Vuorovaikutus

Kaavatyön alkuvaiheessa asetetun tavoitteen mukaisesti yleiskaava on laadittu tiiviissä vuorovaikutuksessa osallisten kanssa. Osalliset ja vuorovaikutuksen toteuttaminen eri vaiheissa on kuvattu kaavaselostuksen liitteessä olevassa osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa.

Kaavoitusta on ohjannut kunnanhallituksen nimeämä ohjausryhmä. Ryhmä on kokoontunut useita kertoja kaavan laadinnan aikana. Ohjausryhmän kokoonpano:

- Kunnanhallituksen ja kunnanvaltuuston puheenjohtajat
- Kunnan maapoliittinen jaosto
- Kylien neuvottelukunnan puheenjohtaja
- Pohjois-Pohjanmaan liitto
- Pohjois-Pohjanmaan museo
- Metsähallitus
- Väylävirasto

Yleiskaavan julkisten nähtävillöiden aikana saatu palaute ja annetut vastineet esitetään kaavaselostuksen liitteessä. Tiivistelmä saadusta palautteesta ja kaavaan tehdyistä tarkennuksista tullaan kuvaamaan prosessin aikana saatu palaute -osiossa.

Yleiskaavaa on työstyetty kahdessa työpajassa. Ensimmäisessä työpajassa määriteltiin kaavan tavoitteita. Toisessa käytiin läpi laadittujen rakennemallien ja niiden pohjalta johdettujen väittämien kautta läpi eri kehittämistavoitteiden toteuttamista kunnan eri osissa.

Kaikille kuntalaisille avoin kysely toteutettiin osana NordGreen-hanketta. Vastauksissa korostuivat reittien, virkistysrakenteiden ja ranta-alueiden kehittämiseen liittyvät toiveet ja tarpeet. Kyselyn tuloksia on hyödynnetty yleiskaavan laadinnassa.

Lisäksi kaavaan liittyen toteutettiin kesällä 2021 järjestettyjen kunnallisvaalien ehdokkaille kysely, jossa kartoitettiin lin maankäytön kehittämiseen liittyviä tavoitteita.

Yleiskaavaan liittyen on tehty erillisselvityksenä Asemanseutua koskeva maankäyttöselvitys. Asemanseutua koskevia kehittämistavoitteita työstettiin omassa työpajassaan.

Paliskuntien ja paliskuntain yhdistyksen kanssa järjestettiin poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu toukokuussa 2023. Läsä oli myös Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen edustus.

Kesäkuussa 2023 järjestettiin yleiskaavaan koskeva seminaari kunnanvaltuutetuille. Erityisesti keskusteltiin kaavan energiantuotanto- ja teollisuusalueista. Elokuussa 2023 pidettiin lisäksi kylätilaisuus, jossa keskusteltiin kylien huomioinnista kaavatyössä. Tilaisuuden yksi keskeinen anti oli kyläkorttien täydennykset.

PROSESSI JA SEN AIKANA SAATU PALAUTE

Kaavaprosessin keskeiset vaiheet on esitetty sivun 11 kaaviossa.

ALOITUSVAIHE

Yleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli julkisesti nähtävillä 9.9.-9.10.2019 välisen ajan. Lausuntoja saatiin 12 kpl ja mielipiteitä 5 kpl.

Palautteessa korostuivat muun muassa luontoon, hiljaisiin alueisiin ja tuulivoimaan liittyvät kysymykset. Kunnanhallituksen hyväksymät vastineet on esitetty liitteessä 3.

VALMISTELUVAIHE

Kaavan valmisteluaineisto oli julkisesti nähtävillä 12.4.–26.5.2022 välisen ajan. Kaavasta saatiin 33 kpl mielipiteitä 16 kpl lausuntoja. Nähtävilläolon aikana järjestettiin esittely- ja keskustelutilaisuus, johon oli mahdollista osallistua paikan päällä Nätteporissa tai etäyhteydellä.

Valmisteluvaiheen palautteessa korostuivat etenkin valtatie 4 kehittämiseen, tuulivoimaan sekä kylien kehittämiseen liittyvät kysymykset. Palautteen pohjalta kaavaan tehtiin seuraavat keskeiset tarkistukset (karttaotteet sivuilla 8 ja 9):

- Tarkistettiin luonnonsuojelualueita ja Natura-alueita koskevia kaavamääräyksiä, poistettiin Santapankki matkailukohteista luontoarvojen vuoksi

- Täydennettiin ekologisia yhteystarpeita kaavakartalle, ja lisättiin kaavaselostukseen tarkempi kuvaus yhteyksien merkityksestä
- Tarkistettiin virkistysalueiden ja -yhteyksien merkintöjä.
- Täydennettiin luonnonsuojelualueita Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan pohjalta
- Täydennettiin kyläkuvauksia
- Täydennettiin vaikutusten arviointia muun muassa kyläkuvausten ja poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten osalta
- Supistettiin Oijärven länsipuolista energiatoimintojen aluetta. Alueen pienentämisellä vähennetään muun muassa poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia. Myös merkinnän kaavamääräystä täydennettiin maisemavaikutusten arvioinnin osalta.
- Tarkistettiin Viinamäen olemassa olevan tuulivoimapuiston läheisyyteen osoitetun potentiaalisen tuulivoimaloiden alueen rajausta suunnitteilla olevan Kivimaan tuulivoimapuiston rajauksen pohjalta. Poistettiin kaksi tuulivoimalle esitettyä aluetta Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan viranomaislausuntoaineiston mukaisesti.
- Rajattiin pohjavesialueet tuulivoimaloiden alueiden ulkopuolelle
- Lisättiin kaavakartalle voimajohdot ja keskeiset sähköasemat
- Lisättiin poronhoidon kannalta tärkeitä kohteita kaavakartalle
- Osoitettiin kaavakartalle valtatie 4 kehittämiseen liittyvät ratkaisut kaavan tarkkuustasoon soveltuvalla tavalla

Valmisteluvaiheen nähtävilläolon jälkeen täsmennettiin kaava-aineistoa myös tarkemmalla kuvauksella kaavan oikeusvaikutuksista. Lisäksi muokattiin

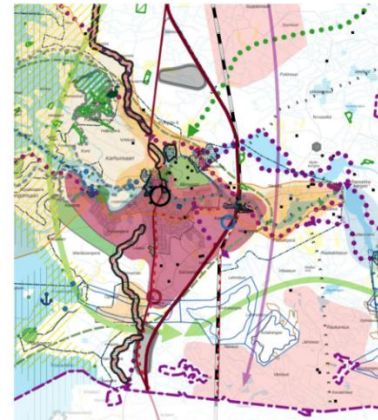
9 (53)

joidenkin merkintöjen esitystapaa. Kaava-aineiston liitteeksi laadittiin Natura-tarkastelu kaavaratkaisusta. Lisäksi huomioitiin vireillä oleva Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihekaavakaava.

Seuraavassa on esitetty keskeisiä kaavakartalle tehtyjä muutoksia.

Teollisuus- ja työpaikkamerkintöjä on tarkistettu ja täydennetty:

LUONNOS:

EHDOTUS:

Energiantuotannon alueiden rajauksia tarkistettu:

LUONNOS:

EHDOTUS:

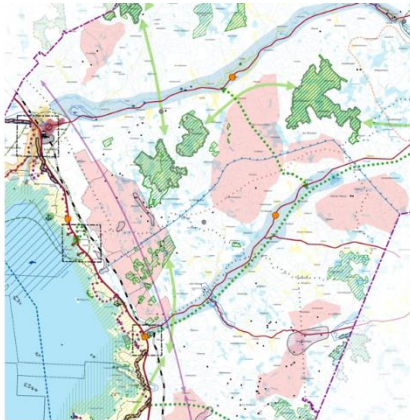

Tuulivoimalle potentiaalisia alueita tarkastettu (mm. Pohjois-Pohjanmaan ilmasto- ja energianvaihemaaakuntakaavan aineistojen pohjalta):

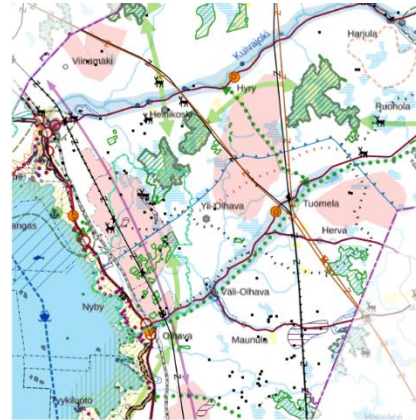
KAAVA-EHDOTUS

Täydentyy.

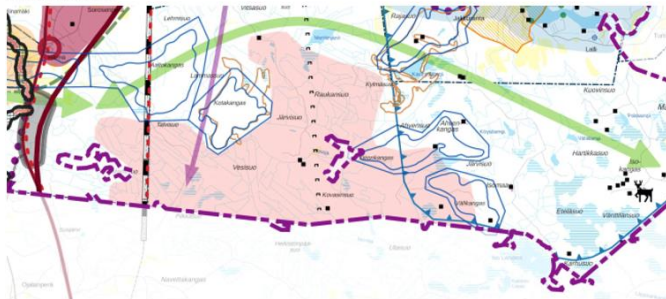
LUONNOS:

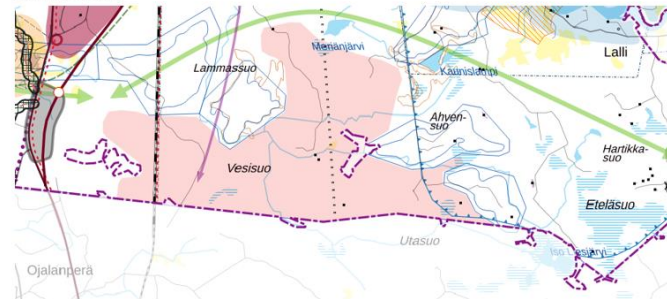
EHDOTUS:

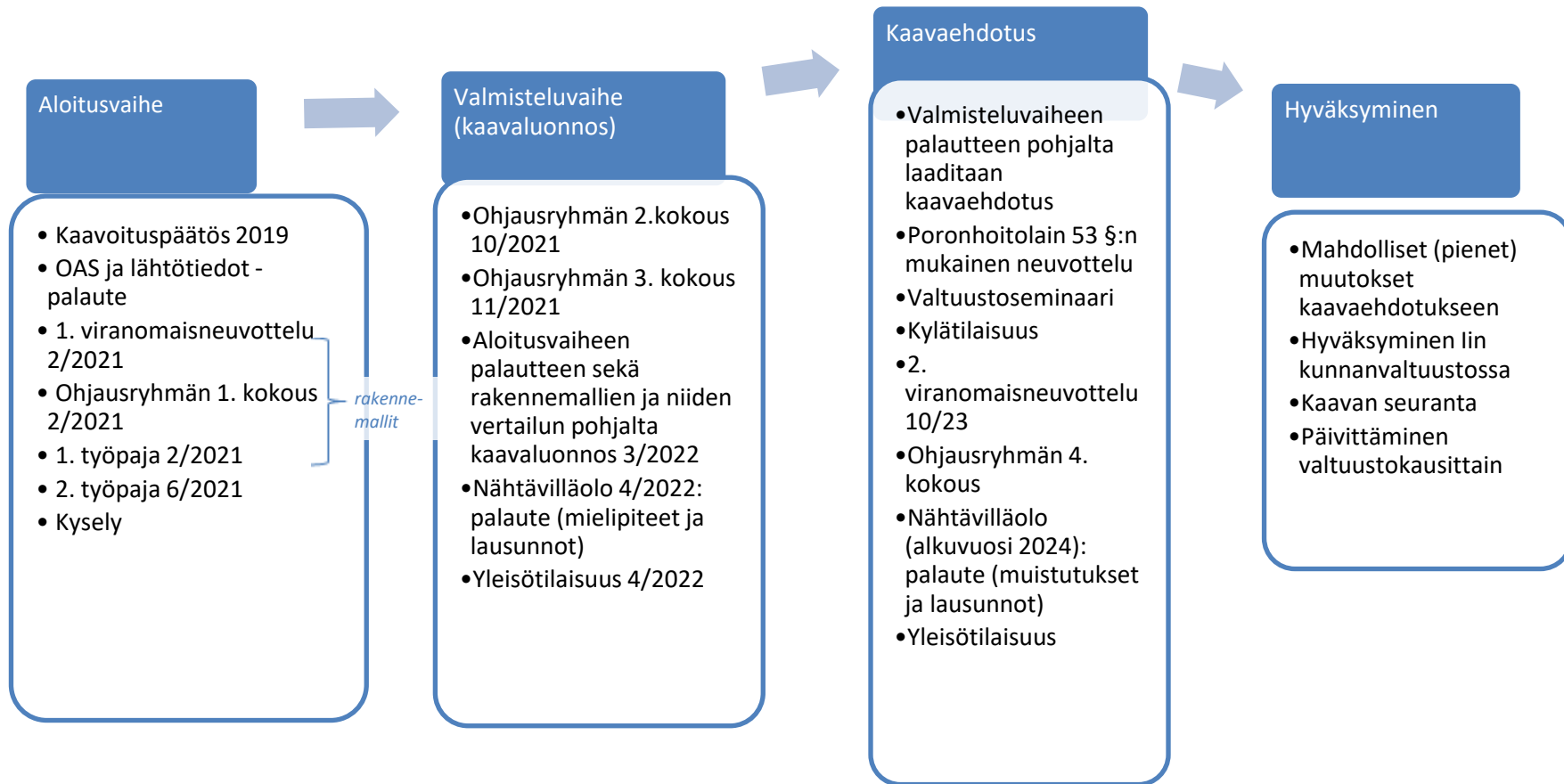

LUONNOS:

EHDOTUS:

KAAVAN TAVOITETYÖPAJA

Yleiskaavan tavoitteita käsiteltiin vuorovaikutteisessa työpajassa tammikuussa 2021. Työpajassa käsiteltiin kahdessa ryhmässä neljää teemaa: elinkeinot, virkistys ja matkailu, asuminen ja liikenne. Kysymyksiä pohdittiin kuntastrategian linjausten sekä teemoittaisten kysymysten kautta.

Kuntastrategia: li on tunnettu kasvun keskus, uusyrityksperustanta ja yritysten liikevaihdon kehitys kasvussa

*Mitkä ovat lin elinkeinojen kehittämisen kärjet?
Millaisia alueita elinkeinot tarvitsevat lissä ja missä alueiden on hyvä sijaita?
Asemanseudun kehittäminen?
Miten erilaiset palvelut tuotetaan tulevaisuudessa lissä?*

Kuntastrategia: Jokisuistot ovat vetovoimaisia vapaa-ajanviettoalueita.

*Millaisia ovat lin matkailun kehittämistavoitteet (lähialuematkailu/suurempi kasvu)?
Millainen on lin virkistysalueiden ja –verkon tavoitetila?
Tapahtuuko virkistys ja matkailu luonnonympäristöissä vai osana muuta maankäyttöä?
Mitä mahdollisuuksia liittyy mereen ja muihin vesistöihin?*

Kuntastrategia: kuntalaisten kokemus hyvästä elämästä, nouseva positiivinen väestönkasvu

*Millaista väestönkasvua lin on hyvä tavoitella?
Miten lin eri alueet (taajamat, kylät) voisivat profiloitua?
Millaisia ovat tulevaisuuden asumismuodot lissä?*

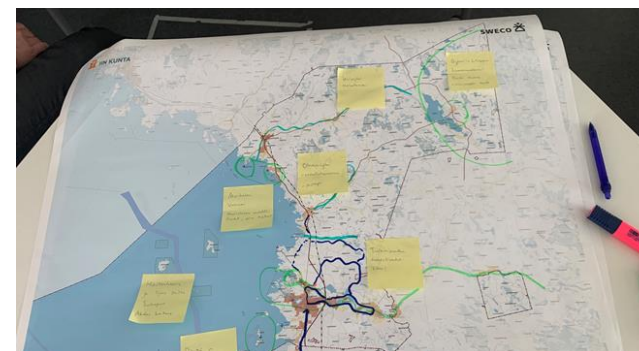
Kuntastrategia: lissä liikenne- ja viestintäyhteydet ovat maan huippua. Liikkuminen on vähäpäästöistä

Millaisia ovat liikkumisen tarpeet lissä (autoilu, pyöräily, jalankulku)? Millaisia muutoksia tarvitaan nykytilanteeseen? Valtatien 4 kehittäminen ja ohikulkutien vaikutukset? Millaisia logistiikan kehittämistarpeita lissä on?

KAAVAN 2. TYÖPAJA

Kaavan toinen työpaja järjestettiin kesäkuussa 2021. Siinä pohdittiin rakennemalleista johdettuja väittämiä ja tavoitteita lin näkökulmasta sekä sijoitettiin toimintoja ja kehittämistavoitteita kartoille. Työskentelyä tehtiin kahdessa ryhmässä, joista toinen käsitteli elinkeinojen ja liikenteen teemoja, toinen asumisen sekä matkailun ja virkistysen. Lopputuloksena saatiin jatkotyöstämistä varten erityisesti karttamateriaalia.

13 (53)

4. Vaihtoehdot

Lähtötietojen, laadittujen selvitysten ja vuorovaikutuksen pohjalta laadittiin kolme vaihtoehtoista rakennemallia yleiskaavan pohjaksi. Rakennemallit kuvaavat Iin tulevaa aluerakennetta erilaisiin kehityskulkuihin, teemoihin ja strategiaan valintoihin pohjautuen.

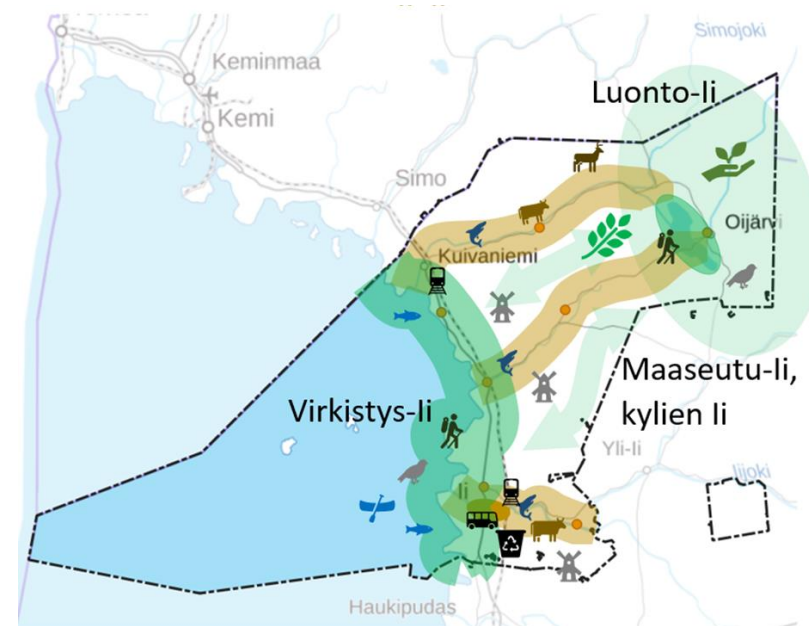
Rakennemallit pohjautuvat etenkin

- Kansainvälisiin megatrendeihin
- Paikalliseen toimintaympäristöön ja sen muutostekijöihin
- Iin kuntastrategiaan ja muihin alueen strategiaan tavoitteisiin
- Tapahtuneeseen kehitykseen ja odotettavissa oleviin kehityssuunnuksiin
- Tavoitetyöpajan tuloksiin

Rakennemalleissa on huomioitu myös Iihin laadittu maankäytön kehityskuva. Vaihtoehdossa painottuvat erilaiset, Iin kunnalle luontaiset kehittämisen teemat, kuten kestävä kehitys ja ilmastotyö, digitalisaatio, uudistuva elinkeinoelämä, luonto- ja vesistömatkailu, laadukas asuminen sekä uudet liikkumisen ratkaisut. Rakennemalleissa on huomioitu Iin väestökehitys.

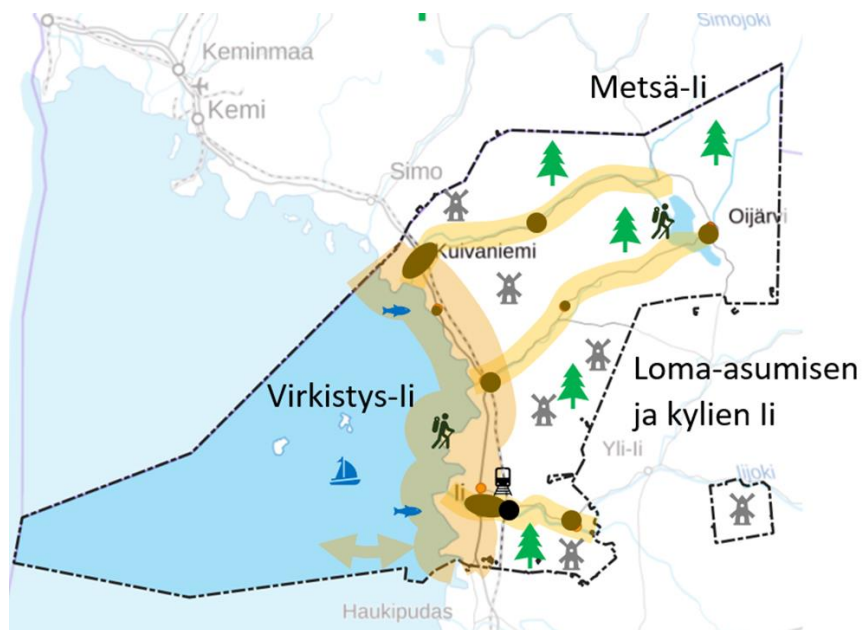
VAIHTOEHTO 1. "LUONNOLLINEN"

Vaihtoehdossa korostuu kunnan kehittäminen luonnon, maiseman luonteen ja kulttuuriympäristön ehdoilla. Vaihtoehto perustuu paikalliseen ja omavaraiseen elämäntapaan sekä luonnonläheisen asuinympäristön arvostukseen.

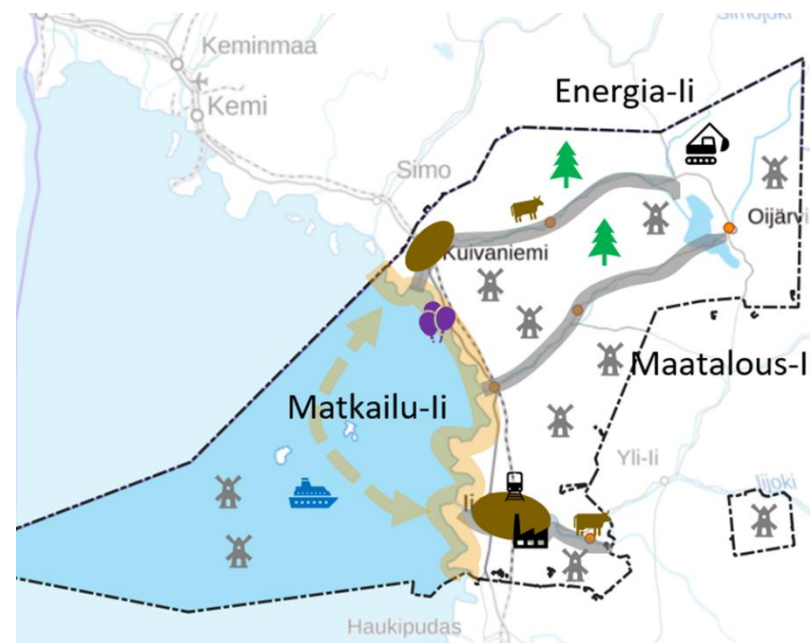
VAIHTOEHTO 2. "TUOTANNOLLINEN"

Vaihtoehto perustuu raaka-aineiden (erityisesti metsien, mutta myös esimerkiksi maa-ainesten) hyödyntämiseen, kehittyneeseen liikenneinfraan sekä kylien voimakkaaseen ja pistemäiseen kehittymiseen.

VAIHTOEHTO 3. "ENERGINEN"

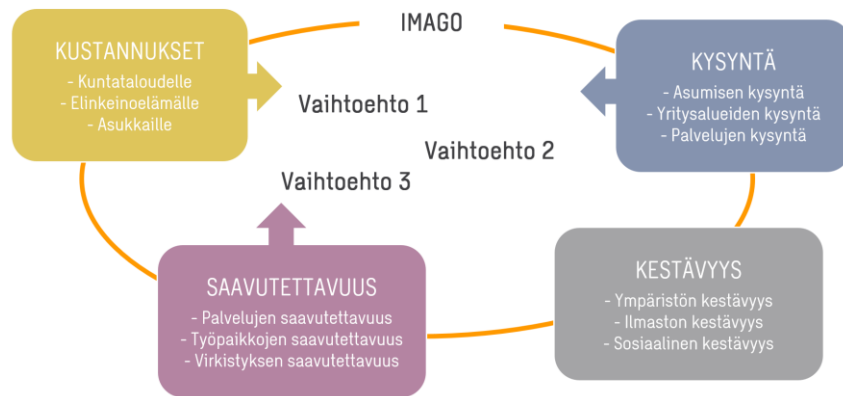
Vaihtoehto pohjautuu uusien elinkeinojen kehittämiseen ja kasvavaan energiantuotantoon, kuntakeskuksen ja sen palvelujen voimakkaaseen kehittämiseen sekä hyvään saavutettavuuteen ja tehokkaaseen logistiikkaan.

RAKENNEMALLIEN VERTAILU

Kolmesta rakennemallivaihtoehdosta laadittiin vertailu. Vertailun pohjana toimivat seuraavat kriteerit ja tarkastelukulmat:

VERTAILUN KRITERIT JA TARKASTELUKULMAT

	Vaihtoehto 1 "LUONNOLLINEN"	Vaihtoehto 2 "TUOTANNOLLINEN"	Vaihtoehto 3 "ENERGIINEN"
Vaikutukset kuntatalouteen ja kilpailukykyyn	+/-	+	++
Vaikutukset taloudelliseen ja toimivaan yhdyskuntarakenteeseen	--	++	+
Vaikutukset elinkeinoelämään ja yrittäjyyteen	+	++	++
Vaikutukset kestävään energiatalouteen	++	-	+
Vaikutukset palveluverkkoihin ja palvelujen saatavuuteen	+	+	+/-
Vaikutukset saavutettavuuteen ja kestäväin liikkumisen kehittämisedellytyksiin	-	+/-	++
Vaikutukset taajamakuvaan ja kunnan imagoon	+	-	+/-
Vaikutukset taajamakuvaan ja viihtyisyyteen	+	+	+
Vaikutukset terveelliseen ja turvalliseen asuin- ja elinympäristöön	+	+	+/-
Vaikutukset luonnonympäristöön, maisemaan ja kulttuuriympäristöön	++	+/-	+
Vaikutukset virkistysmahdollisuuksiin ja matkailun kehittämiseen	+	+/-	+
Vaikutukset ilmastomuutoksen hillintään	++	-	+
Rakennemallin monipuolisuus	+	-	++
Resilienssi (muutosherkkyys)	++	--	+

Vertailun pohjalta päädyttiin siihen, että yleiskaava pohjautuu kaikkiin rakennemalleihin kuitenkin vaihtoehtoa 3 painottaen esimerkiksi taajaman kehittämistarpeiden osalta. Vaihtoehdosta 1 saadaan hyviä näkökulmia erityisesti viher- ja virkistysverkon kehittämiseen, vaihtoehdosta 2 muun muassa elinkeinoihin.

5. Yleiskaavan kuvaus

Strategisessa yleiskaavassa esitetään kehittämisen periaatteet lissä. Yleiskaava ei ole tarkka ja yksityiskohtainen, vaan siinä näytetään pääosin symboleita ja vyöhykkeitä. Strateginen yleiskaava ei kumoa alueen voimassa olevia kaavoja (kahta jäljempänä kuvattua yleiskaavaa lukuun ottamatta).

Kaavaratkaisussa on huomioitu seuraavat kuntastrategian läpileikkaavat teemat, joihin liittyvät lupaukset:

Luonnon-läheinen li

Ympäristö kertoo tarinaa omaehtoisesta elämäntavasta

Henkinen hyvinvointi

Vähennämme nykyajan henkisten haasteiden vaikutusta iiläisten elämässä

Systeeminen muutos

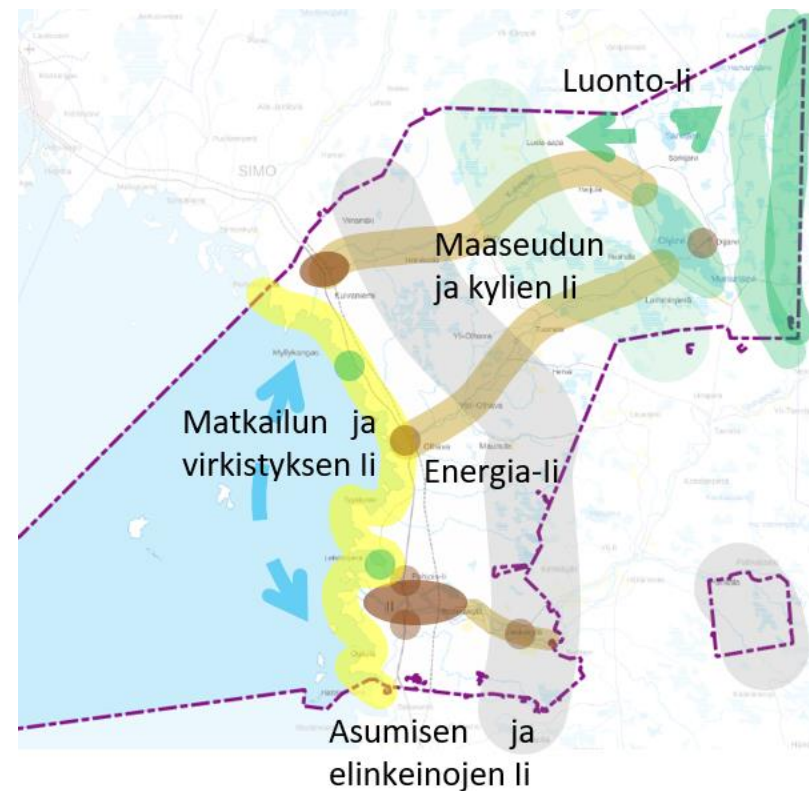
Kasvatamme lin verkostomaista valtaa / kokoaan isompi li

Kasvu

Vahva ja kestävä kasvu rahoittaa hyvinvoinnin ja kehittämisen kylissä ja taajamissa

Yleiskaavan ratkaisulla mahdollistetaan kuntastrategian toteuttaminen. Kaavassa on huomioitu mahdollisuuksina toisaalta väestön ja elinkeinojen kasvu, mutta myös riittävä luonnonympäristöjen kunnioitus ja hyödyntäminen osana kestävää ja hyvinvointia lisäävää elämäntapaa. Kylien omien vahvuuksien korostaminen mahdollistaa erityisesti yhteisöllisyyttä.

Kehittämisen periaatteet lissä:

OIKEUSVAIKUTUKSET

Strateginen yleiskaava on työkalu, joka kokoaa yhteen näkemyksen kunnan kehittämisestä. Yleistavoitteena on laatia visionäärinen ja tarkemmalle suunnittelulle ohjeena toimiva strateginen kehys, joka ottaa kantaa keskeisiin kysymyksiin sekä osoittaa aluekehittämisen mahdollisuudet ja määrittää prioriteetit.

Strateginen yleiskaava on MRL 42 §:n mukainen oikeusvaikutteinen yleiskaava kehittämismääräysten sekä yleismääräysten, kehittämistavoitteiden ja yleiskaavasuositusten osalta. Oikeusvaikutteisuus ei koske arvoalueita. Strateginen yleiskaava ei varaa alueita tiettyyn maankäyttötarkoitukseen vaan osoittaa vyöhykkeille ensisijaisia kehittämistavoitteita. Kaavassa esitetyt merkinnät on kirjoitettu auki oikeusvaikutteisina kehittämismääräyksinä. Strategisen yleiskaavan on tarkoitus toimia yhdessä alueen osayleiskaavojen sekä muiden kaavojen ja suunnitelmien kanssa. Kaavan tarkoituksena ei ole ohjata rakentamisen määrää eikä yksityiskohtaista sijaintia.

Oikeusvaikutteinen yleiskaava ohjaa asemakaavoitusta sekä muuta maankäytön suunnittelua (esimerkiksi tiehankkeiden suunnittelu ja ympäristölupia vaativat toimenpiteet). Yleiskaava tulee huomioida osayleiskaavoituksessa kehittämisperiaatteiden kautta. Strategisen yleiskaavan toteuttaminen on mahdollista aloittaa kaavan tultua kaavaprosessin päätteeksi voimaan lainvoimaiseksi kuulutuksella.

Maakuntakaava on ollut MRL 32 §:n mukaisesti ohjeena strategista yleiskaavaa laadittaessa. Yleiskaavan laadinnassa on huomioitu MRL 39 §:n mukaiset yleiskaavan sisältövaatimukset.

18 (53)

Strateginen yleiskaava ei voimaan tulleessaan kumoa lin alueen voimassa olevia oikeusvaikutteisia yleis- tai asemakaavoja. Poikkeuksena edelliseen strateginen yleiskaava korvaa Uuden Oulun yleiskaavan, joka on voimassa pienellä alueella Jakkukylän osakuntaliitosalueella. Lisäksi yleiskaava korvaa oikeusvaikutuksettoman Kuivaniemen yleiskaavan. Strateginen yleiskaava tulee huomioida, kun voimassa olevia yleiskaavoja muutetaan tai uudistetaan. Voimassa olevien osayleiskaavojen toteutuksessa on hyvä ottaa strategisen yleiskaavan kehittämismääräykset sekä muut kehittämismerkinnät riittävästi huomioon. Strateginen yleiskaava on kunnan tahtotilan ilmaus.

Kunnan alueelle jäävät voimaan seuraavat osayleiskaavat:

1. lin keskustaajaman osayleiskaava
2. lin keskustaajaman osayleiskaavan laajennus (Asemakylän osayleiskaava)
3. Ojakylän osayleiskaava
4. Oijärven osayleiskaava
5. Jakkukylän osayleiskaava 2040
6. lin merenrannikon ja saarten osayleiskaava
7. Kuivaniemen merenrannikon yleiskaava
8. Koninsaaren osayleiskaavan muutos
9. Olhavan tuulivoimapuiston yleiskaava
10. Olhavan tuulivoimapuiston yleiskaavan laajennus
11. Nybyn tuulivoimapuiston yleiskaava
12. Myllykankaan tuulivoimapuiston yleiskaava

13. Isokankaan tuulivoimapuiston yleiskaava
14. Palonkankaan tuulivoimapuiston yleiskaava
15. Pahkakosken tuulivoimapuiston yleiskaava
16. Suurhiekkan merituulivoimapuiston osayleiskaava
17. Yli-Olhavan tuulivoimapuiston osayleiskaava

Voimaan jäävät yleiskaavat on esitetty kaavaselostuksen liitteenä olevassa lähtötietoraportissa.

Asemakaava-alueilla rakentamista ohjaa asemakaava. Strateginen yleiskaava ohjaa asemakaavojen laadintaa ja muutoksia.

Strategisessa yleiskaavassa esitetään uusia tavoitteita ja linjauksia, mutta näiden ei ole tunnistettu olevan ristiriidassa aiemmin voimaan tulneiden osayleiskaavojen kanssa. Ainoastaan liväylän varressa tien itäpuolella sijaitsevat uudet teollisuusalueet (linn asemanseudun eteläpuolella ja kunnan etelärajan läheisyydessä) on merkitty linn keskustaajaman osayleiskaavassa maa- ja metsätalousvaltaiseksi. Merkinnät huomioivat muut kaavan merkinnät asianmukaisesti, mutta teollisuusalueiden mahdollisuutta ei ole käsitelty kaavatyössä.

Yleiskaavassa tarkastellaan valtatie 4 kehittämistoimenpiteitä ja niiden maankäyttövaikutuksia. Yleiskaava ei kuitenkaan korvaa maantienlain mukaisia suunnittelumenettelyjä.

ARVOALUEET

lissä on runsaasti suojelualueita, kulttuuriympäristön arvoja sekä maisemallisesti arvokkaita alueita, jotka tulee huomioida alueiden kehittämisessä. Alueiden arvot tulee taata, mutta toisaalta erityiskohteita voidaan hyödyntää tietyiltä osin osana vetovoimaisia asuin- ja virkistysympäristöjä. Strategisen yleiskaavan oikeusvaikutteisuus ei koske arvoalueita, jotka on huomioitava kaikessa suunnittelussa ja kehittämisessä eri lakien velvoitteiden mukaisesti. Nämä lainkohdat on nostettu esiin merkintöjen osana. linn kunnan vahvuudet; erämaat, vesistöt ja maaseudun kulttuuriympäristöt on huomioitu arvoalueiden sekä niiden välisten tunnistettujen yhteyksien kautta.

listä löytyy Natura-alueita ja luonnonsuojelualueita:

- Natura 2000 -ohjelman alueita (13 kpl)
- Valtionmaiden suojelualueita (6 kpl) ja useita yksityismaan luonnonsuojelualueita
- lintuvesiensuojeluohjelman, soidensuojeluohjelman ja vanhojen metsien suojeluohjelman kohteita sekä soidensuojelun täydennysohjelmaehdotuksen kohteita
- linnuston kannalta arvokkaita alueita (IBA, FINIBA, MAALI) sekä lintujen päämuuttoreittejä
- tuuli- ja rantakerrostumia, arvokkaita moreenimuodostumia
- pohjavesialueita
- vedenalaisia luontoarvoja (merialuesuunnitelman mukaisesti)

Kulttuuriympäristö koostuu kolmesta osa-alueesta: arkeologisesta kulttuuriperinnöstä, rakennetusta kulttuuriympäristöstä ja kulttuurimaisemasta. Iillä on pitkä historia, joten kunnan alueelta löytyy runsaasti arvokasta kulttuuriympäristöä.

Ii on pitkään ollut asuttu alue, jossa ihmistoiminta on jättänyt merkittäviä jälkiä maisemaan. Iihin sijoittuu maiseman ja kulttuuriympäristön arvoalueita, jotka korostavat osaltaan mm. Iin merellisyyttä, teollista perinnettä sekä sijaintia keskeisten kulkuyhteyksien varrella:

- valtakunnallisesti arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY, 7 kpl) sekä rakennetun kulttuuriympäristön kohteita ja suojeltuja rakennuksia
- maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita (5 kpl)
- maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaita perinnemaisemia
- arkeologisia kulttuuriperintökohteita (muinaisjäännökset ja muut kulttuuriperintökohteet)

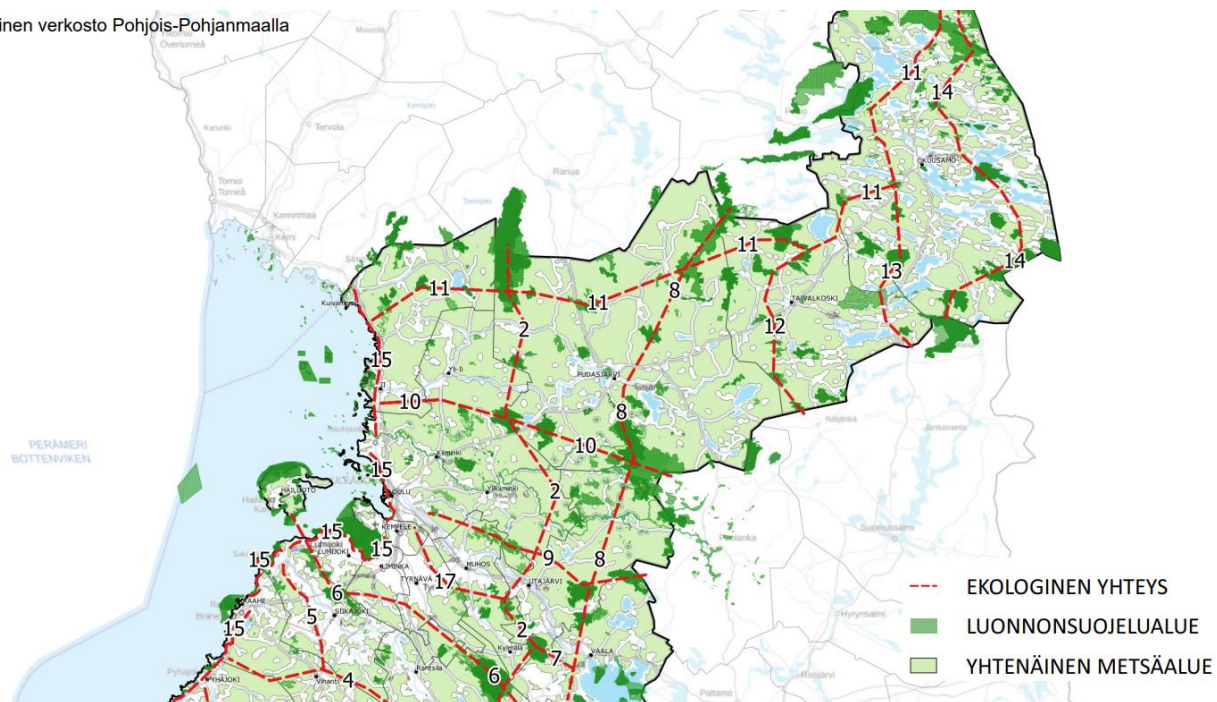
Suojelu- ja ympäristöarvot on eritelty tarkemmin liitteenä olevassa lähtötietoraportissa.

Strategisessa yleiskaavassa on esitetty arvoalueiden lisäksi ohjeellisia ekologisia yhteystarpeita, joihin liittyvät osaltaan myös viheryhteystarpeet. Nämä merkinnät ovat oikeusvaikutteisia. Ekologisia yhteystarpeita on osoitettu etenkin luonnonsuojelualueiden välille. Ekologisilla yhteystarpeilla tarkoitetaan metsäkäytäviä ja metsäketjuja sekä esimerkiksi suoluonnon aluekokonaisuuksia, joiden kautta eläimet voivat siirtyä alueelta toiselle. Yhteydet perustuvat Pohjois-Pohjanmaan liiton TUULI-hankkeen yhteydessä tehtyyn viherrakenne- ja ekosysteemipalveluselvitykseen ja kaavaprosessin

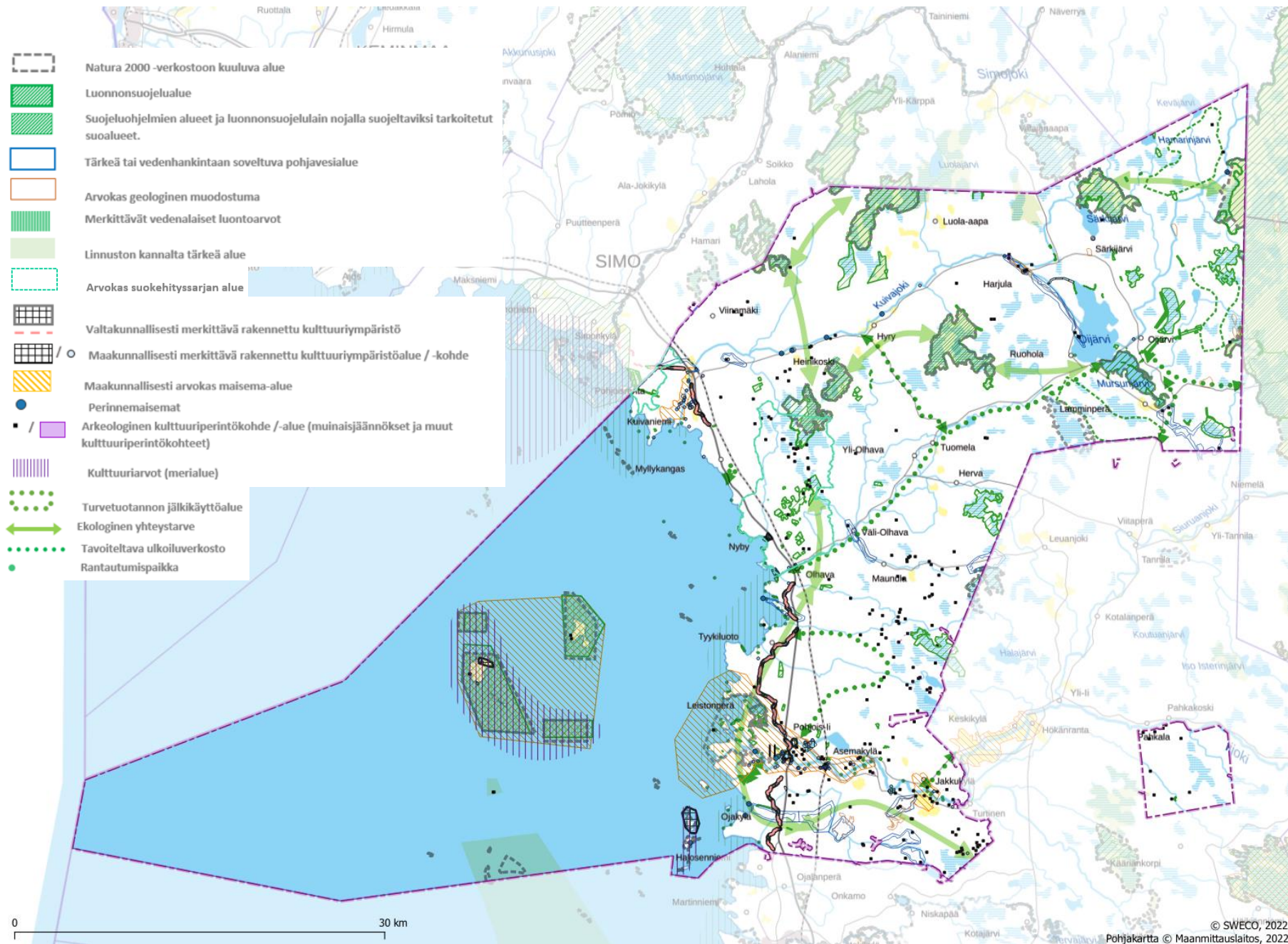
20 (53)

aikana tunnistettuihin tarpeisiin. Yhteydet tulee huomioida yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa sekä esimerkiksi sähkönsiirtoyhteyksien, tuulivoimapuistojen, teiden ja maa-ainesten ottoalueiden suunnittelussa. Yhteyksien tarkat sijainnit tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Tärkeää on kuitenkin varmistaa, että yhteydet ovat riittävän leveitä ja suoraviivaisia. Leveydeltään yhteyden tulee olla vähintään muutamia satoja metrejä. Ekologisilla yhteystarpeilla ei ole suoria velvoittavia vaikutuksia metsänkäsittelytoimenpiteisiin.

Myös virkistys- ja matkailukohteiden verkko tukee osaltaan ympäristöarvojen säilyttämistä, sillä usea virkistys- ja matkailukohde perustuu luonnon- ja kulttuuriympäristöjen arvoihin. Strateginen yleiskaava sisältää myös tavoitteen turvetuotantoalueiden jälkikäytöstä hiilinieluina, esim. kosteikkoina kunnan itäosissa.

21 (53)

ASUMINEN

Strategisessa tarkastelussa listä on tunnistettu viidenlaisia vakituisen asumisen ympäristöjä:

- taajamat (Ii, Kuivaniemi) sisältäen taajamaan sijoittuvat kylämäiset kokonaisuudet (Alaranta, Asemanseutu)
- kylät, jakautuen sijainnin/tarkoituksenmukaisen suunnitteluvälineen pohjalta seuraavasti:
 - taajaman läheiset kyläalueet, taajaman laajeneminen (Iin Yliranta, Pohjois-Ii ja Ojakylä sekä Kuivaniemen Pohjoisranta)
- taajamien ja niiden lähialueiden määrittelyssä pohjana koulujen läheisyys (5 km), missä vakituinen asuminen pääpainona
 - kylät (osayleiskaava tai muu tarkempi suunnitelma, yksittäinen rakentaminen tai kysynnän lisääntyessä alueellinen suunnittelutarveratkaisu tai vastaava): Jakkukylä, Olhava, Oijärvi, Myllykangas, Yli-Olhava, Jokikylä/Hyry ja Luola-aapa
- vyöhykkeet, joissa vapaa-ajanasumisen muuttamista pysyvään asumiseen voidaan lähtökohtaisesti puoltaa, ovat erityisesti monipaikkaisuutta tukevia alueita 5 km kouluista
- jokivarret ja merenrannikko, osittain myös vakituisen asumisen alueita

Lisäksi vesistöjen varret (erityisesti merenrannikko mutta myös jokivarret ja järvien rannat) kylien ulkopuolella ovat ensisijaisesti vapaa-ajanasumiselle ja virkistykseksi soveltuvia alueita. Jokivarsissa on myös perinteisesti vakituista asumista, erityisesti alkutuotannon yhteydessä. Vesistöjen varsille on

strategisessa tarkastelussa merkitty rantautumispaikkoja, jotka tärkeä säilyttää rakentamisesta vapaina mm. virkistykseen ja maisemien tarpeisiin.

Iin taajamissa rakennetta säilytetään ja kehitetään tiiviinä, mutta pääosa kunnan vakituista asumista on jatkossakin omakotiasumista. Asuinalueet ovat pääosin väljiä ja ympäristöissä huomioidaan yhteys virkistysmahdollisuuksiin ja luonnonympäristöihin.

Iihin ovat tervetulleita kaikki väestöryhmät! Taajamissa muistetaan myös vuokra-asumisen mahdollistaminen.

Meri näkyy valtatielle Merihelmen kohdalla (kuva: Google Maps). Näkymää olisi kuitenkin hyvä saada avarrettua.

Kuivaniemen alueelle voidaan tarvittaessa laatia osayleiskaava ohjaamaan rakennetta, erityisesti valtatie 4 parantamisen myötä. Muilla taajama-, taajaman läheisillä ja kyläalueilla on voimassa oleva osayleiskaava.

Muiden kylien ja asumisen vyöhykkeiden rakentamista voidaan ohjata kyläalueilla suorilla rakennusluvilla ja suunnittelutarveratkaisuilla, kylien ulkopuolisilla rantavyöhykkeillä poikkeamismenettelyllä. Vapaa-ajanasuntojen muuttamisesta vakituiseksi asunnoksi tulee tehdä poikkeamispäätös, jonka myöntämisen edellytyksiä esitetään mm. rakennusjärjestyksessä. Kylien kehittäminen tukee yhteisöllisyyttä ja omavaraisuutta.

Kaavio asumisen rakenteesta. Palvelujen alueet ovat tiiveimpiä, lievealueet pääosin myös vakituista asumista ja siitä edempänä olevat perinteiset rakentamisen alueet (vyöhykkeet) haja-asutusta tai vapaa-ajanasutusta:

lissä on perinteisesti asuttu vesistöjen varsilla (jokivarret, osittain meren rannikko). Vesistöjen varsille muodostuu yleensä nauhakylä, jotka myötäilevät rantaviivaa. Nämä nauhakylät voivat olla pitkiä, ja jatkaa harvana vapaa-ajanasutuksena. Nauhamaisessa rakenteessa olevat tiivistymät ovat perinteisiä kyläkeskustoja, joihin jatkossakin kannattaa tiivistää vakituista asumista ja mahdollisia palveluja. Tiiviimmät alueet voidaan käsitellä kylärakenteina (myös mitoituksessa):

NAUHAKYLÄ, perinteinen rakentamisen rakenne:

Tiivistyvät keskustaajamat (lin kuntakeskus sekä Kuivaniemi/Asemakylä)

Kehittyvät kylät ja taajamien lähialueet

- Iin Yliranta
- Pohjois-Ii
- Ojakylä
- Kuivaniemen Pohjoisranta

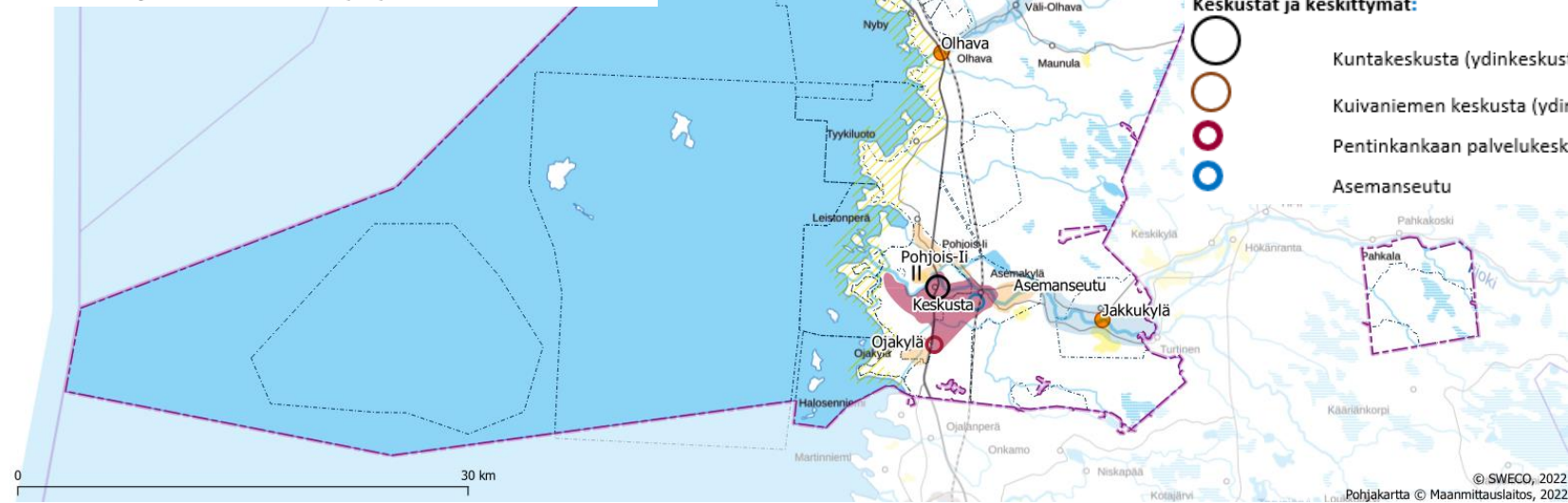
Muut kehitettävät kylät

- Jakkukylä
- Olhava
- Oijärvi
- Myllykangas
- Yli-Olhava
- Jokikylä/Hyry
- Luola-aapa

Rannikon vapaa-ajan vyöhyke

Jokilaaksojen kehittämisvyöhykkeet

- Iijokilaakson kehittämisvyöhyke
- Olhavanjokilaakson kehittämisvyöhyke
- Kuivajokilaakson kehittämisvyöhyke

Keskustat ja keskittymät:

- Kuntakeskusta (ydinkeskusta)
- Kuivaniemen keskusta (ydinalue)
- Pentinkankaan palvelukeskittymä
- Asemanseutu

ELINKEINOT

lissä keskeistä on varmistaa palvelu- ja teollisuusalueita kehittämällä työllistävien yritysten sijoittumismahdollisuudet sekä palvelujen säilyminen alueella. Iin imago ympäristömyönteisenä kuntana houkuttaa myös tämän alan yrityksiä. Iin laajan pinta-alan ansiosta alueella on alkutuotantoa sekä talousmetsiä, joiden tuotteiden jalostaminen voisi myös tapahtua ainakin osittain alueella. Toisaalta raaka-ainetta tarvitaan esimerkiksi Kemin biotuotetehtaalla.

Strategisessa yleiskaavassa esitetään keskeisimmät olevat ja uudet palvelujen alueet taajamissa sekä kylillä myös toiminnassa olevat koulut. Lisäksi esitetään

- keskeiset elinkeinotoiminnan kehittämisen alueet (Iin taajama, Kuivaniemi, Sääksenharjuun kiertotalouskeskittymä)
- logistiikka-alueet (Iin taajaman lähellä)
- palvelujen alueet (Iin taajama, Asemakylä ja uuden ohitustien risteysalueet, Pentinkangas)
- satamat, joista Vatunki erityisesti huomioitava kalatalouden painopistealueena
- suurteollisuuden kehittymismahdollisuuksien turvaaminen (vetyverkoston ja -teollisuuden kehittämismahdollisuus Iin rannikkoalueella, teollisuuden kehittymismahdollisuuksien turvaaminen)

Logistiikka-alueet ovat valtatie ja rautatie vaikutuspiirissä olevia alueita, joille voi sijoittua liikenteeseen ja liikkumiseen liittyviä palveluita. Näille sijainti liikenneväylien yhteydessä on ehdoton edellytys.

Iin keskustaajama on jatkossakin keskeisin palvelujen alue. Asemanseudun ja uuden ohitustien ympäristön kehittyessä tulee varmistaa myös nykyisen keskustan vetovoiman säilyminen mm. oleskeluympäristöjä ja viihtyisyyttä kehittämällä. Kuntakeskusta on tulevaisuudessakin päivittäistavarakaupan keskeisin sijaintipaikka.

Iin muissa kylissä elinkeinon säilymis- ja kehittämismahdollisuudet turvataan maankäytön keinoin säilyttämällä alueiden mahdollisuudet mm. peltoalueita ja asumisväljyyttä korostamalla. Kylissä ja jokivarsissa on mahdollisuuksia erityisesti alkutuotannolle, lähiruualle ja -energialle, erikoistuvalla maataloudella ja puutarhatoiminnalla sekä palveluyrittäjyydelle. Myös poronhoidolle on tärkeä turvata jatkossakin riittävät alueet. Oijärven pohjoispuolella on malminetsintäalueita. Kaivosohjelma voidaan strategisen yleiskaavan pohjalta toteuttaa alueelle, mikäli tarkemmat selvitykset ja suunnitelmat puoltavat kaivoksen tuloa.

Kaavaratkaisussa on osoitettu yksittäinen uusi tuulivoima-alue (Kivimaa). Alueet pohjautuvat oleviin hankkeisiin (rakennettu, luvitettu tai luvitus kesken), taustaselvitykseksi laadittuun tuulivoimaselvitykseen tai voimassa olevaan maakuntakaavaan. Tuulivoimaselvityksessä esille nousseista uusista alueista vain pieni osa on osoitettu kaavaratkaisussa.

Merituulivoima-alue on osoitettu lainvoimaisen osayleiskaavan (Suurhiekan merituulivoimapuiston osayleiskaava) sekä merialuesuunnitelman mukaisena rajauksena. Merituulivoiman jatkosuunnittelussa tai toteutuksessa tulee huomioida, että tuulivoima voi haitata meriliikennettä. Julkiset kulkuväylät (väyläalueineen) on osoitettu merenkulun käyttöön vesilain mukaisessa menettelyssä lupaviranomaisen määräyksellä, eikä väyläalueelle saa rakentaa esteitä. Lisäksi väyläalueen ja tuulivoima-alueen väliin on jätettävä riittävästi

etäisyyttä merenkulun turvallisuuden ja häiriöttömän navigoinnin varmistamiseksi.

Kaavassa on osoitettu kiviaineshuollon kannalta tärkeitä alueita. Merkinnot on osoitettu alueille, joissa on useita voimassa olevia maa-ainesten ottolupia. Maa-ainesten ottamisen rajoitukset ja 6 §:ssä maa-ainesluvan myöntämisen edellytykset on asetettu maa-aineslain (555/1981) 3 §:ssä. Maa-aineslupien myöntämistä säädellään omalla lainsäädännöllään, joten yleiskaavalla ei suoraan voida ohjata maa-ainesten ottoalueiden sijoittumista tai esimerkiksi velvoittaa uusia ottoalueita sijoittumaan kaavassa osoitetuille kiviaineshuollon kannalta tärkeille alueille. Yleiskaavamerkinnot tavoitteena on kuitenkin osaltaan ohjata toimintaa sijoittumaan alueille, joissa on jo ennestään maa-ainesten ottoa, sillä voimassa olevien kaavojen merkinnot käydään läpi lupamenettelyjen yhteydessä. Lisäksi merkintä turvaa osaltaan maa-ainesten ottotoimintaa näillä alueilla. Koko kaava-alueella maa-aineisten ottolupien myöntämisessä tulee varmistaa, ettei ottaminen vaikeuta alueen käyttämistä kaavassa varattuun tarkoitukseen eikä turmele kylä- tai maisemakuvaa.

Maa-ainesten otto edellyttää myös vesilain (587/2011) mukaista lupaa, mikäli maa-ainesten ottaminen voi muuttaa pohjaveden laatua tai määrää, ja tämä muutos aiheuttaa pohjavesiesiintymän tilan huononemista tai olennaisesti vähentää tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesiesiintymän antoisuutta, huonontaa sen käyttökelpoisuutta tai muulla tavalla aiheuttaa vahinkoa tai haittaa vedenotolle tai veden käytölle talousvetenä.

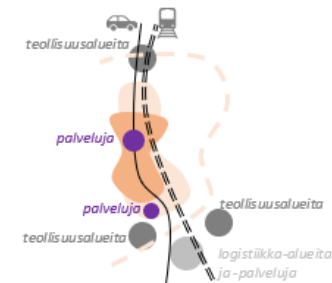
¹ Suomalainen luonnonkivi vastaa erinomaisesti vähähiilisen rakentamisen tarpeisiin. <https://www.kivirock.fi/uutiset.html?a100=180010> (luettu 3.10.2023)

Paikallisen kiviaineksen käyttöä tulisi suosia rakentamisessa esim. kierrätettävyyden näkökulmasta. Luonnonmateriaalien suosiminen rakennusallalla on ollut kasvava trendi jo pitkään, ja tätä trendiä tukee kotimaisen kiviaineksen matala hiilijalanjälki. Tähän vaikuttaa lyhyet kuljetusetäisyydet, luonnonkiven elinkaaren käyttömahdollisuudet (huolto- ja korjaustarpeet sekä käyttöikä) ja uusiokäyttömahdollisuus.¹

Poronhoitoa on käsitelty erillisessä liitteessä (liite 4).

Iin kunnassa metsätalous on merkittävä elinkeino, ja laajat alueet ovat kehittämismerkintöjen ohella jatkossakin merkittäviä alkutuotannon alueita (esimerkiksi tuulivoima-alueet).

Periaatekuva elinkeinojen kehittämisestä. Taajamien tiiviille asumisen alueille sijoittuvat myös keskeiset palvelut. Palveluja, esim. kouluja, löytyy myös taajaman liepeiltä. Teollisuusalueet sijoittuvat taajaman liepeille, ja logistiikka-alueet taajaman lähialueille helposti saavutettaviksi hyvien liikenneyhteyksien varrelle:

Keskustat ja keskittymät:

Kuntakeskusta (ydinkeskusta)

Kuivaniemen keskusta (ydinalue)

Pentinkankaan palvelukeskittymä

Asemanseutu

Teollisuus- ja työpaikka-alue

Perämerenkaaren kehittämiskäytävä

Tuulivoimapuistot

Potentiaaliset tuulivoimaloiden alueet

Merituulivoimavyöhyke

Energiantuotantoalue

Mineraalivarantovyöhyke

Turvetuotannon jälkikäyttöalue

Voimalaitos

Kiviaineshuollon kannalta tärkeä alue

Jokilaaksojen kehittämisyöhykkeet

- Iijokilaakson kehittämisyöhyke
- Olhavanjokilaakson kehittämisyöhyke
- Kuivajokilaakson kehittämisyöhyke

Vesiviljely

Keskeiset satamat

Kalastusalueet

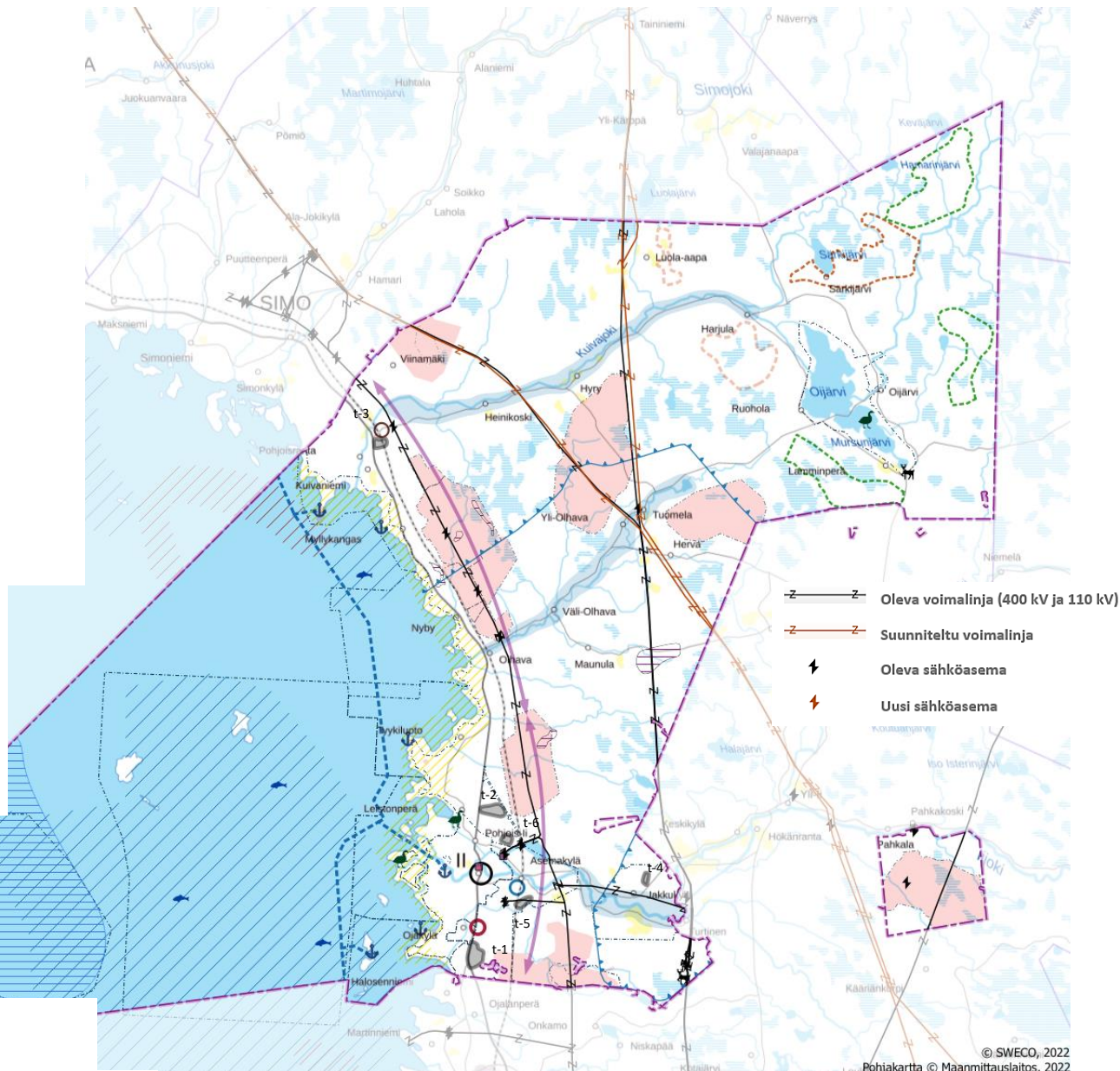
Poronhoitoalue

Maa- ja metsätalousvaltainen alue

Poronhoidon kannalta tärkeä alue, erotus- tai siirtoaita tai -paikka

— Z — Z Oleva voimalinja (400 kV ja 110 kV)

— Z — Z Suunniteltu voimalinja

Oleva sähköasema

Uusi sähköasema

© SWECO, 2022

Pohjakartta © Maanmittauslaitos, 2022

LIIKENNE

Strategisessa yleiskaavassa ainoa merkittävä kokonaan uusi liikenteellinen esitys on valtatie 4 uusi linjaus lin taajaman kohdalla (liväylä). Lisäksi muu valtatie 4 sekä ratayhteys esitetään kehitettävänä yhteyksinä. Yleiskaavan yhteydessä tutkitaan valtatie 4 kehittämistoimenpiteet myös Olhavan, Merihelmen ja Kuivaniemen kohdilla.

Valtatien uusi linjaus, liväylä, mahdollistaa osaltaan Asemanseudun kehittämisen sekä nykyisen taajaman ja Asemanseudun välin kehittämisen. Nykyinen lin taajaman ydinalue muuttuu liikennemäärien vähentyessä nykyisellä valtatie 4 linjauksella. Asemanseudun ja keskustan välisen yhteyden tulee olla sujuva. Asemanseudusta kehittyä lin liikenteen solmukohta, ja valtatie 4 sekä rautatien lähialueille on mahdollista kehittää logistiikkapalveluita. Liikenteen kehittämisessä tulee huomioida liityntäliikenne (joukkoliikennedyteydet, laadukkaat pyöräilyväylät).

Valtatien 4 lisäksi tärkeimpiä kehitettäviä maantiesuusia ovat seuraavat: seututie 849 (Kiiminki-Oijärvi-Simojoen varsi), seututie 855 (Olhava-Tannila Pudasjärvi), yhdystie 8520 (Kuivaniemi-Oijärvi), yhdystie 8523 (Yli-Olhava – Oijärvi) sekä yhdystie 18811 (Kuivaniemi-Vatunki).

lissä on kattava tieverkko, jota voidaan hyödyntää monipuolisesti kunnan kehittämisessä. Alimman asteen teitä sekä metsäautotie- ja polkuverkostoa voidaan lisäksi hyödyntää virkistysyhteyksinä. Pyöräily-yhteydet tulee kehittää toimiviksi Ouluun sekä lin taajamasta pohjoiseen, Kemiin saakka niin, että uudistetun valtatie 4 piennarta ei tarvitse käyttää pyöräilyyn (EuroVelo - yhteys). Keskustaajaman ja Kuivaniemen alueilla tulee toteuttaa vuonna 2020 valmistunutta jalankulun ja pyöräilyn verkkosuunnitelmaa.

Asumisen ja elinkeinojen mahdollistamiseksi tieyhteydet kyliin tulee pitää kunnossa. Toisaalta kyläyhteisöt, paikalliset elinkeinomahdollisuudet sekä etätyö vähentävät liikkumistarvetta, mutta tietoliikennedyteydet ovat tärkeitä. lissä on kattava tietoliikenneverkko, joka mahdollistaa mm. etätyön.

Joukkoliikennettä tulee kehittää erityisesti Ouluun suuntaan. Palvelutasoa on tarpeen parantaa nykyisestä ja lisää suoria nopeita yhteyksiä tarvitaan. Myös saavutettavuus (mm. yhteyksiä koskevat kootut digitaaliset tiedot) tulee saada kuntoon. Rautatieasema on tärkeä saada uudelleen henkilöliikenteen käyttöön. Rautatieaseman avaaminen mahdollistaa tulevaisuudessa hyvät yhteydet Keski-Eurooppaan saakka. Oulun seudulle on tärkeä saada toimiva lähijunaliikenne. Liikennettä on mahdollista kehittää vaihteittain. Lähijunaliikenteen toteuttaminen ei edellytä kaksoisraidetta, mutta toinen raide mahdollistaisi tiheämmän vuorovälin.

Merialueen vesiliikennedyteyksiä tulee kehittää. Tärkeitä yhteyksiä ovat muun muassa yhteydet lin keskustan ja merialueen välillä, listä Merihelmeen ja Kuivaniemelle sekä listä Ouluun.

Kehitettävä valtatie 4

Kehitettävä maantie

Uusi eritasoliittymä

Uusi suuntaisliittymä

Joukkoliikenteen laatuikäytävä

Päärata

Rautatieasema

Rantareittien kehittämistarve

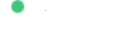
Meriliikenteen ja veneilyn kehittämiskäytävä

Väyläalue

Keskeiset satamat

Rantautumispaikka

Kehitettävä Lapin yhteys

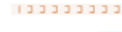
Perämerenkaaren kehittämiskäytävä

Avattava/säilytettävä näkymä

Moottorikelkkaura

Moottorikelkkailun yhteystarve

0

30 km

© SWEKO, 2022

Pohjakartta © Maanmittauslaitos, 2022

VALTATIENTEN 4 KEHITTÄMINEN

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on määrittänyt valtatie 4 pitkän aikavälin tavoitteen ratkaisuja Olhavan ja Kuivaniemen taajamien sekä Myllykankaan kohdilla ja samalla tarkastellut valtatie 4 rinnakkaistien paikkaa Pohjois-lin ja Simon välillä. Tavoitteena on ollut löytää ratkaisut, jotka mm. palvelevat sekä valtatie 4 pitkän aikavälin tavoitteen saavuttamista, että kunnan maankäytön kehittämistä pitkälle tulevaisuuteen. On huomioitava, että valtatie 4 kehittämiskärsijöiden eteneminen tarkempaan suunnitteluun, saati toteutukseen voi viedä pitkän ajan. Suunnitelmilla varaudutaan tulevaisuuteen ja valtatie 4 tavoitteenalaan. Ennen suunnitelman toteuttamista voidaan tehdä erilaisia ratkaisuja (esimerkiksi uusia kaistoja kääntäjiille), vaikka näitä ei olekaan esitetty strategisessa yleiskaavassa.

lin kunnan strategisen yleiskaavan valmisteluvaiheen aineistossa esillä olleet liikennetarkaisuvaltoehdot ovat työvaiheen luonnoksia Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen teettämästä liikenneselvityksestä. Liikenneselvityksessä on suunniteltu esisuunnittelutarkkuudella Olhavan, Merihelmen ja Kuivaniemen liikennejärjestelyjä ja liikennetarkaisuja. Strategisen yleiskaavan valmisteluvaiheen nähtävillä olon jälkeen liikenteellisiä perusratkaisuja on

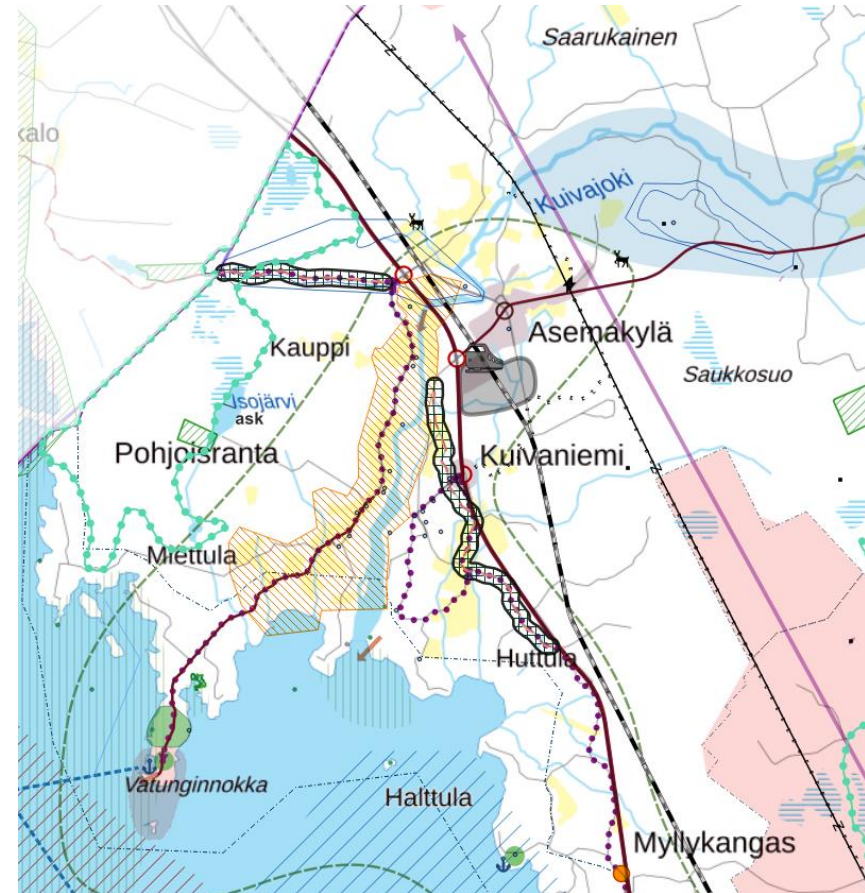
kehitetty eteenpäin huomioiden valtatie 4 kehittämisen tavoitteet ja liikenteellisten ratkaisujen vaikutukset mm. kunnan maankäyttöön ja kunnan elinvoimaisuuden vahvistamiseen pitkällä aikavälillä. Myös asukkailta ja sidosryhmiltä saadut palautteet on mahdollisuuksien mukaan huomioitu. Huomattava osa palautteista koskee yksityiskohtaista suunnittelua mm. liikenneväylien sijaittiin liittyen. Tässä suunnittelun vaiheessa ei ratkaista

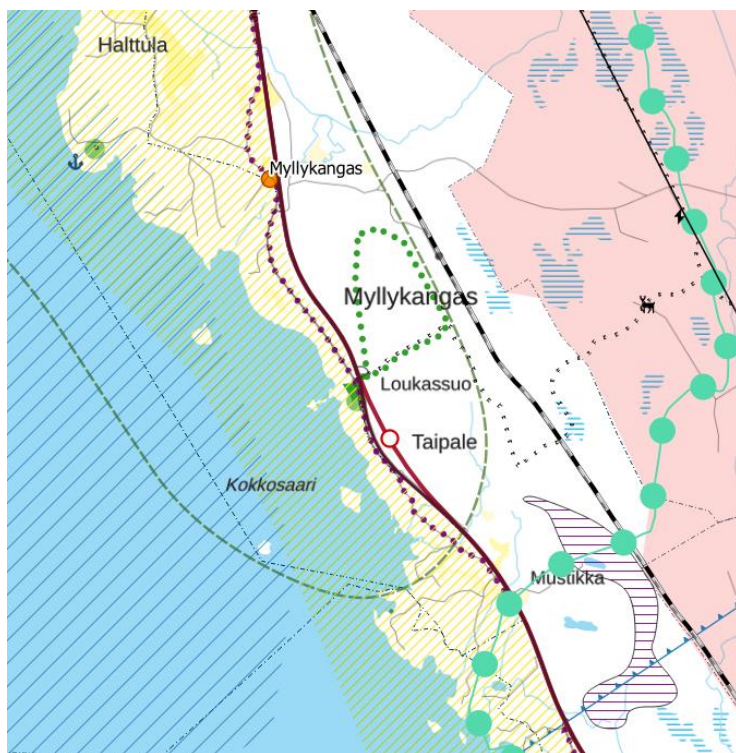
yksityiskohtia, esimerkiksi liikenneväylien tarkkaa sijaintia. Palautteet siirtyvät myös seuraavan, tarkemman suunnitteluvaiheen aineistoon.

Strategisen yleiskaavan saadessa lainvoiman vahvistuvat kaavakartalla esitetyt ratkaisut jatkosuunnittelun periaatteiksi. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen teettämä liikennetarkastelu jää strategisen yleiskaavan tausta-aineistoon ja liikennetarkastelun yksityiskohdat (esimerkiksi liikenneväylien tarkka sijainti) ei vahvistu strategisen yleiskaavan myötä. Tämänhetkinen suunnittelu on tasoltaan selvitysvaihetta, jonka jälkeen siirrytään lakisääteisiin suunnitteluvaiheisiin. Erilaisia suunnitteluvaiheita ja suunnittelun kokonaisprosessia on kuvattu seuraavassa kaavakuvassa:

Strategisessa yleiskaavassa jatkosuunnittelun periaatteiksi siirtyvät ratkaisut näytetään merkinnöillä uusi eritasoliittymä ja uusi suuntaisliittymä. Nämä merkinnät esitetään strategisen yleiskaavan tarkkuustasolla niin, että liittymien sijaintia voidaan tarkemmassa suunnittelussa vielä tarkentaa jonkin verran. Sen sijaan liittymien määrä ja tyyppi sekä se, millä kohtaa taajama- tai kylärakennetta liittymät tulevat sijaitsemaan, tulee säilyttää jatkosuunnittelussa (eli esimerkiksi Kuivaniemellä uudet eritasoliittymät toteutetaan eri puolille Kuivajokea).

- Uusi eritasoliittymä
- D Uusi suuntaisliittymä

VIRKISTYS JA MATKAILU

Virkistys ja matkailu hyötyvät alueen luonnonympäristöistä ja maisemista. Vihreys ja luonto sekä hiljaisuus ovat vetovoimatekijöitä, joiden avulla mahdollistetaan virkistykseen ja matkailun kehittyminen alueella.

lissä on matkailutoimintaa, joka ei kuitenkaan ole kovin suurimittakaavaista. lillä on potentiaalia olla nykyistä suositumpikin matkailukohde. Keskeinen matkailualue lissä on taajama monine eri kohteineen sekä Merihelmi Kuivaniemen eteläpuolella. Muita keskeisiä matkailukohteita ovat:

- Satamat (mm. Praava, Röyttä, Rantakestilä, Laitakari ja Vatunki)
- Oijärvi
- Hiastinhaara
- Merialue ja lähisaaret (keskeisimpänä Röyttä) sekä Pitkäniemi
- Jakkukylän silta

Matkailun kehittäminen vaatii mm. majoituspalvelujen kehittämistä. Matkailukohteiden lisäksi kylien ja vapaa-ajanasuntojen alueet voivat toimia pienimittakaavaisen matkailun alueina.

Satamien kehittämisessä tärkeää on huomioida matkailun ja virkistystyön ohella kalankasvatus ja kalaelinkeino. Eri elinkeinojen toimiessa rinnakkain ja yhteistyössä voidaan saavuttaa merellinen kokonaisuus, jossa eri osapuolten on mahdollista kehittyä. Esimerkiksi Vatungissa on kala- ja virkistysalueen ohessa ravintola (yhteisomistuksessa), huoltorakennus ja kalahalli.

lin keskustaajaman virkistys- ja matkailumahdollisuuksien kehittäminen tulee pohtia ohitustien rakentamisen myötä uudelleen, koska nykyisen keskeisen taajama-alueen mahdollisuudet muuttuvat liikenteen vähentyessä. Toisaalta

Asemanseutu voi houkutella ohikulkijoita aiempaa enemmän. Iin keskustassa sekä kohteita yhdistäen muuallakin lissä on mahdollisuuksia kulttuurimatkailulle: esimerkiksi Vanha Hamina ja Rantakestilä ovat ainutlaatuisia kohteita kauempaakin tuleville. Iin pitkä ja rikasta historiaa on tärkeä hyödyntää matkailussa. Myös erilaisilla tapahtumilla on suuri merkitys matkailun kehittämisen kannalta.

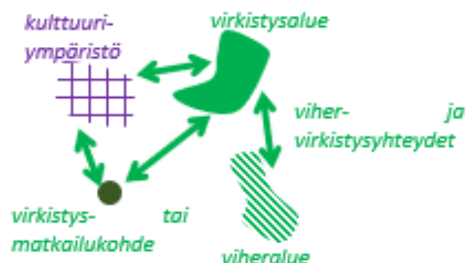
Matkailuun ja virkistykseen liittyvät useat virkistyskohteet (Hiastinhaara jne.) sekä satamat. Jokivarret ja merenrannat ovat vapaa-ajanasetuuden ja virkistysalueita, joita voidaan hyödyntää myös matkailussa. Jakkukylän silta sekä muut Jakkukylän kohteet (mm. Purusaari) lisäävät alueen virkistys- ja matkailupotentiaalia. Oijärvi on keskeisiä virkistyskohteita, jonka matkailullinen potentiaali on tunnistettu. Lisäksi Oijärveltä tulee saada yhteys Litokairaan. Litokairan läheisyyteen on strategisessa yleiskaavassa jätetty vyöhyke, joka tulisi säilyttää mahdollisimman luonnonmukaisena ja hiljaisena. Vyöhykkeen jälkeen tulee alue, jossa on maakuntakaavan mukaisia potentiaalisia turvetuotantoalueita. Turvetuotannon vähentyessä soiden ennallistaminen luontokohteiksi jatkaisi luontevasti Litokairan erämaista aluetta Oijärven matkailualueen suuntaan.

Yhteystarpeita on esitetty sekä viheryhteyksinä, jotka toimivat osaltaan myös virkistysyhteyksinä, että reittitarpeina. Myös merialueella on yhteystarpeita lähisaariin. Kattavan tieverkon pohjalta alueelle on mahdollista saada kattava ja laaja reittiverkosto ilman raskaita reittien perustamisia, mikäli maanomistajien ja tien omistajien kanssa saadaan sovittua käytöstä. Olevia teitä voidaan käyttää myös moottorivasteisilla ajoneuvoilla kulkemiseen (mönkijät tms.). Moottorikelkkailun mahdollistaminen on tärkeää myös tulevaisuudessa. Jatkossa tulee pohtia moottorikelkkareittien

käyttämahdollisuuksia myös esim. maastopyöräilylle, mikäli reitit eivät jatkossa sijoitu vesistöille.

Vesistöjen varsille on merkitty rantautumispaikkoja. Nämä ovat suojele- ja luontokohteiden lisäksi alueita, joille ei ole esitetty rakentamista osayleiskaavoissa, tai joihin on olemassa oleva yhteys, esim. polku. Rantautumispaikkoja ei ole tarkoitettu rakennettaviksi uimarannoiksi tai vastaaviksi, mutta ne ovat tärkeitä virkistys- ja viheryhteyksien turvaamiseksi sekä tulevien tarpeiden huomioinnin mahdollistamiseksi.

Periaatekuva viher- ja virkistysyhteyksistä. Viher- ja virkistysalueet, -kohteet ja kulttuuriympäristöt muodostavat kokonaisuuden, jonka osat yhdistyvät reitein tai yhteyksin toisiinsa:

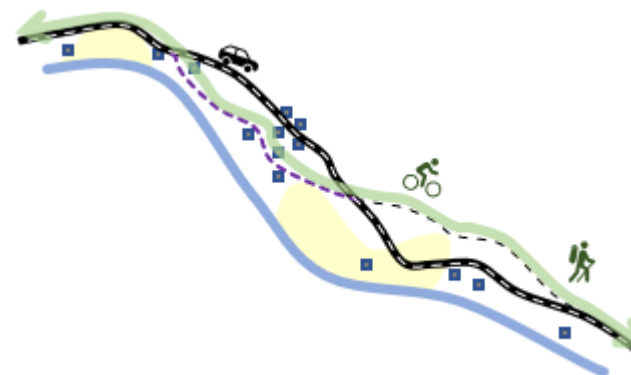

Iin merellisyyttä olisi tärkeä saada tuotua esille nykyistä enemmän. Valtatieltä 4 olisi hyvä avattua näkymä merelle ainakin muutamista kohdista. Esimerkiksi Merihelmen kohdalle olisi mahdollista saada avattua komea näkymä

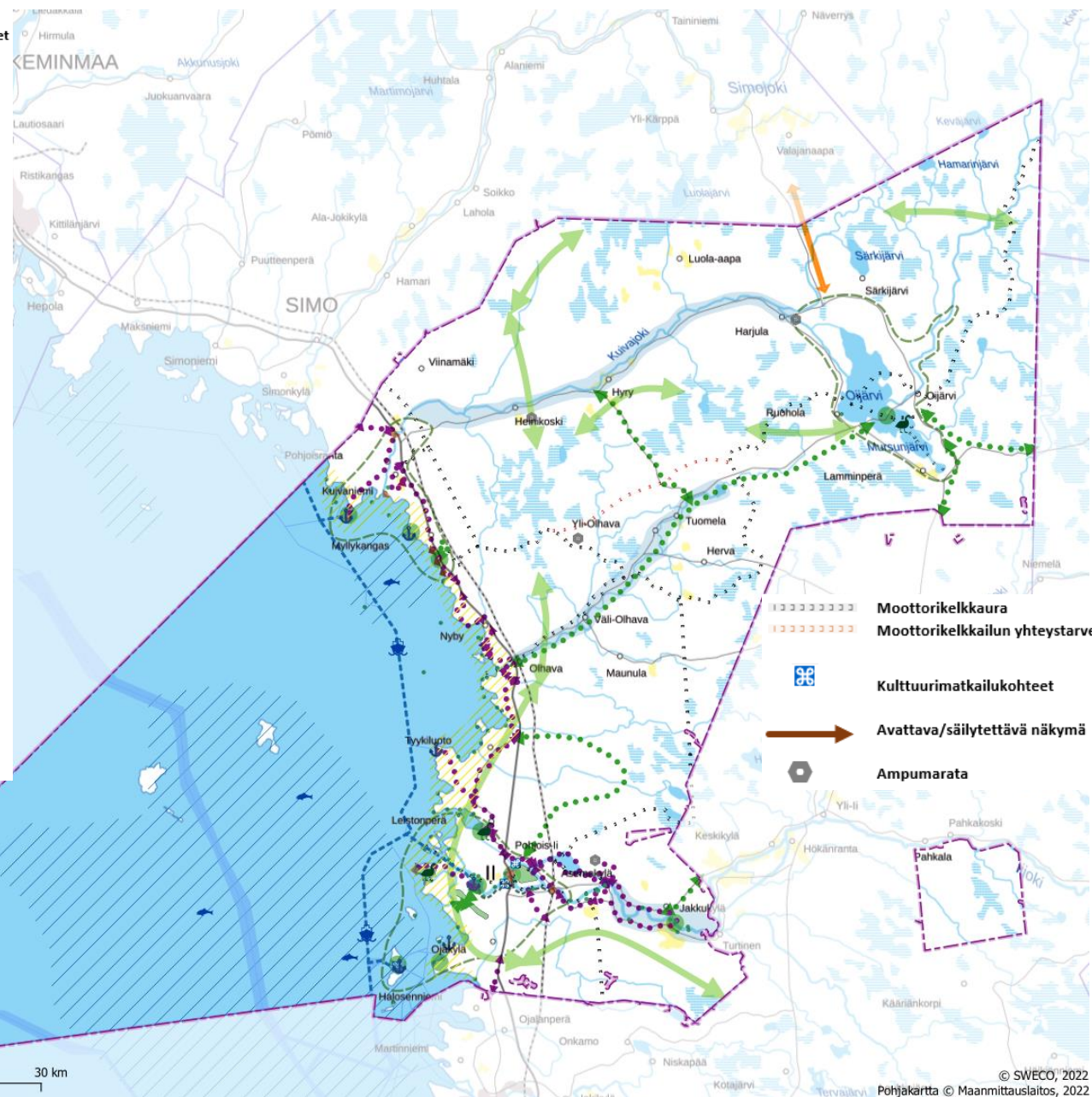
Perämerelle. Kunnan eteläosassa Pitkäniemessä on potentiaalinen alue uudelle merelliselle matkailukohteelle.

Keskeistä kohteiden, reittien ja rantautumispaikkojen kehittämisessä on opastus ja viitoitus. Lisäksi luonnonympäristöjen (erityisesti Natura- ja suojelualueiden) hyödyntämisessä tulee aina selvittää alueen suojeluperusteet ja toiminnan sopeutuminen näiden säilyttämisen näkökulmasta. Myös näkymiin tulee kiinnittää huomiota, erityisesti meren ja muiden vesistöjen näkymiseen. Tähän auttaa esim. perinnebiotooppien ennallistaminen.

Periaatekuva jokivarren reiteistä. Maantie ei aina ole houkuttelevin yhteys muille kulkumuodoille kuin autoille. Iissä on runsaasti vaihtoehtoisia, olevia yhteysmahdollisuuksia, joihin kulkijat voidaan ohjata:

- Matkailun ja lähimatkailun kehittämisvyöhykkeet**
- Keskusta-jokisuisto-Röyttä
 - Merihelmi-Kuivaniemi-Vatunki
 - Oijärven luontomatkailuvyöhyke
- Matkailukohteet**
1. Röyttä
 2. Hlastinhaara
 3. Merihelmi / Kaakkuriniemi
 4. Vatunki
 5. Oijärvi
 6. Santapankki ja muut "hiekat"
 7. Iin keskustan matkailukohteet
 8. Pitkäniemi
- Virkistysalueet**
1. Illinsaari
 2. Alaranta
 3. Karhu
 4. Vatunki
- Tavoiteltava ulkoiluverkosto**
- Rantareittien kehittämistarve**
- Rantautumispaikka**
- Keskeiset satamat**
- Meriliikenteen ja veneilyn kehittämiskäytävä Väyläalue**
- Kalastusalueet**
- Lintumatkailun ydinkohteet**
- Rannikon vapaa-ajan vyöhyke**
- Jokilaaksojen kehittämisvyöhykkeet**
- Iijokilaakson kehittämisvyöhyke
 - Olhavanjokilaakson kehittämisvyöhyke
 - Kuivajokilaakson kehittämisvyöhyke
- Kehitettävä Lapin yhteys**

6. Vaikutusten arviointi

Vaikutusten arviointi perustuu laadittuihin selvityksiin, asiantuntija-arvioon sekä kaavan yhteydessä toteutettuihin vuorovaikutusmenettelyihin.

Strategisen yleiskaavan merkintöjen ja määräysten mukaisella kehittämisellä sekä arvoalueet huomioivalla suunnittelulla voidaan saavuttaa kestävästi kehittyvä kunta, jossa ilmastonmuutoksen hillintä sekä luonnon monimuotoisuuden huomiointi on mahdollista toteutua. Kaavaratkaisussa lihin on mahdollista sijoittua merkittävä määrä uusia asukkaita ja elinkeinoja, mutta samalla jätetään mahdollisuudet alkutuotannolle. Iissä on rakennettu ja suunnitteilla huomattava määrä uutta energiaa, mikä mahdollistaa osaltaan elinkeinojen kehittymisen. Iihin on kuitenkin jätetty merkittävästi myös luonnonympäristöiksi jääviä alueita, sillä asutusta ja uutta teollisuutta pyritään saamaan olevan taajama- ja kylä rakenteen yhteyteen.

Strategisen yleiskaavan toteutuksessa tärkeää on huomioida jo suunniteltujen alueiden kehittäminen suhteessa kehittämisperiaatteisiin. Esimerkiksi keskeisten maisema- ja kulttuuriarvojen vaaliminen tapahtuu pääosin osayleiskaavoitetuilla alueilla. Myös arvoalueiden (luonnonympäristöjen) välisten ekologisten yhteyksien tulisi olla riittävän laajoja ja toimivia, jotta kaavaratkaisun mukainen kehitys on mahdollista.

ILMASTOVAIKUTUKSET

Ilmastonmuutoksen hillintään liittyvät tavoitteet on huomioitu laajasti yleiskaavatyössä. Kaavalla myös varaudutaan ilmastonmuutoksen mukanaan tuomiin vaikutuksiin.

Yleiskaava tukee uusiutuvan energian lisäämistä kunnan alueella. Yleiskaavassa on osoitettu useita tuulivoima-alueita. Tuulivoimapuistojen toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempien tuulivoimayleiskaavojen laatimista. Iissä on jo runsaasti toteutunutta tai suunnitteilla olevaa tuulivoimatuotantoa, joten uusia alueita on osoitettu varsin maltillisesti. Kaavalla edistetään myös muiden uusiutuvien energiamuotojen kehittämistä. Kaavalla muun muassa tuetaan käytöstä poistuvien turvetuotantoalueiden jatkokäyttöä esimerkiksi aurinkoenergiapuistoina. Energiantuotanto vaatii aina siirtolinjoja, joiden osalla kaavassa annetaan suositus yhteisistä johtokäytävistä sekä maakaapeleiden käytöstä mahdollisuuksien mukaan.

Kaavalla tuetaan kunnan yhdyskuntarakenteen eheytymistä. Keskustaajamaa ja Kuivaniemen taajamaa tiivistetään huomioiden kummankin taajama-alueen ominaispiirteet ja riittävät viheralueet. Tiivistyvään yhdyskuntarakenteeseen ohjataan vyöhyke- ja kohdemerkintöjen sekä yleismääräysten avulla. Alueiden tarkempi suunnittelu ratkaistaan yksityiskohtaisemmillä yleiskaavoilla ja asemakaavoilla.

Tietyiltä osin yleiskaavan ratkaisut ohjaavat kunnan yhdyskuntarakennetta myös hajautuvaan suuntaan. Kansallisiin ja Euroopan tason tavoitteisiin pohjautuvan liivylän toteuttaminen laajentaa taajaman rakennetta. Uudet tiehankkeet myös lisäävät yksityisautoilua. Toisaalta väylän toteuttaminen

osaltaan myös tukee esimerkiksi junaliikenteen ja Asemanseudun kehittämistä sekä mahdollistaa nykyisen kuntakeskustan alueen uudenlaisen kehittämisen.

Kaava ohjaa myös kylien kehittämistä. Suurimmissa kylissä olisi hyvä säilyttää joitakin peruspalveluja, jolloin palvelujen käyttö ei aina edellytä liikkumista yksityisautolla. Kylien hallittu tiivistäminen tukee palvelujen säilyttämistä ja kehittämistä. Haja-asutusalueelle suunnitteilla olevan rakentamisen edellytykset on syytä tutkia tarkkaan. Lisääntyvä etätyö ja internetin kautta saatavilla olevat palvelut voivat myös vähentää liikkumistarvetta.

Yleiskaava tukee joukkoliikenteen kehittämistä muun muassa ohjaamalla taajamarakennetta tiivistyvään suuntaan. Asemakylän alueen rakentaminen tukee lähijunaliikenteen käynnistämisen edellytyksiä.

Liikenne tulee sähköistymään lähivuosina. Kaavoituksella on kuitenkin edelleen tärkeä tukea etenkin kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä, sillä siirtyminen sähköautoihin poistaa vain osan yksityisautoilun haitallisista ympäristövaikutuksista. Pinta-alaltaan laajassa kunnassa tietyillä alueilla yksityisautoilu on kuitenkin myös tulevaisuudessa usein ainoa liikkumisväline pitkillä etäisyyksillä.

Liikennemäärien vähentämisen osalta on myös tärkeää, että kunnan alueelta löytyy hyvät peruspalvelut ja kaupalliset toiminnot, jotta päivittäinen asiointi ei edellytä liikkumista seudun muihin kuntiin. Tärkeä on myös kehittää kunnan työpaikkaomavaraisuutta. Työmatkaliikenteeseen on tärkeä kehittää kilpailukykyisiä vaihtoehtoja yksityisautoilulle. Liikennejärjestelmän osalta on tärkeää tehdä seudullista yhteistyötä.

Puurakentaminen on ilmastönäkökulmasta järkevää, sillä puurakennukset toimiva hiilivarastoina. Tarkemmat ratkaisut tapahtuvat näiltä osin asemakaavoituksessa ja rakennussuunnittelussa. Uuden rakentamisen ilmastovaikutusten kannalta keskeistä on sijainnin ja rakennusmateriaalien lisäksi myös lämmitysmuoto. Strateginen yleiskaava ei yleispiirteisyytensä vuoksi ohjaa yksityiskohtia, mutta ei toisaalta sulje pois esim. geotermisen lämmön hyödyntämistä nykyistä voimakkaammin. Geotermisen energia on lähes päästötöntä, mutta sen laajamittainen hyödyntäminen voi olla kustannusten näkökulmasta nykyisin haastavaa. Kaavaratkaisulla kiinnitetään huomiota myös paikallisen kiviaineksen hyödyntämismahdollisuuksiin, mikä vähentää osaltaan rakentamisen hiilijalanjälkeä.

Kaavaratkaisu tukee käytöstä poistuvien turvetuotantoalueiden hyödyntämistä hiilinieluina ja kosteikkoina. Tarkemmat ratkaisut päätetään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja eri toimijoiden välisessä yhteistyössä. Hiilinielujen lisäämistä on mahdollista toteuttaa myös esimerkiksi kunnan metsä- ja puistoalueiden ilmastönäkökulmat huomioivalla suunnittelulla.

Kunnan alueella on syytä varautua nykyistä voimakkaampiin tulviin. Yleiskaavamääräyksen mukaan alueella tulee varautua kerran sadassa vuodessa toistuviin tulviin.

Strateginen yleiskaava on kunnan ilmastotavoitteiden edistämisen kannalta keskeisimpiä välineitä. Osa rakentamiseen ja kuntalaisten päivittäiseen arkeen liittyvistä valinnoista on kuitenkin sellaisia, että niiden ilmastovaikutuksiltaan myönteistä kehittymistä edistetään pääosin muilla välineillä. Näiltä osin

keskeistä on se, ettei yleiskaavoituksella suljeta pois mahdollisuutta tehdä ilmaston kannalta kestäviä valintoja. Tämä on huomioitu yleiskaavaratkaisun laadinnassa.

VAIKUTUKSET KESTÄVÄÄN KEHITYKSEEN

Kestävä kehitys voidaan jakaa ekologiseen, taloudelliseen ja sosiaaliseen ulottuvuuteen.

Yleiskaava pääosin tukee ekologisesti kestävästä kehitystä. Kaavaratkaisussa on huomioitu monipuolisesti erilaiset luonnonsuojeluun ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvät tavoitteet. Kaavalla edistetään vahvasti uusiutuvaa energiatuotantoa ja tuetaan kestävien kulkumuotojen käytön lisäämistä. Kaava ohjaa myös turvesoiden ennallistamiseen, millä on ekologisesta näkökulmasta myönteisiä vaikutuksia. Paikallistasolla uusilla rakentamishankkeilla voi olla luonnon monimuotoisuutta heikentäviä vaikutuksia. Myös hajarakentamisella on kielteisiä luontoon kohdistuvia vaikutuksia.

Kaavaratkaisu mahdollistaa kunnan koillisosan säilymisen ja kehittämisen pääosin luontomatkailuun ja virkistykseen tukeutuvana luonnonmukaisena alueena. Tavoitteena on myös suunnitella alueelle sijaitseville turvetuotantoalueille kestävää jälkikäyttöä. Alueelle ei mahdollisteta uutta tuulivoimatuotantoa. Ratkaisun keskeisenä tavoitteena on ehkäistä luontokatoa ja tukea luonnon monimuotoisuuden lisäämiseen liittyviä tavoitteita.

Kaava tukee taloudellisesti kestävästä kehitystä. Kaavaratkaisun lähtökohtana on ollut tukea monipuolisesti eri elinkeinojen kehittämistä kunnan alueella. Uusiutuvalla energiatuotannolla on myös talouden kannalta suuri merkitys lin kunnalle.

Kunnan kehittämisen tulee olla myös sosiaalisesti kestävä. Kaavaprosessissa ja -ratkaisussa on huomioitu eri väestöryhmien tarpeet, mikä tukee osaltaan sosiaalisesti kestävästä ympäristön muodostumista. Hankkeita koskevassa yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja muussa suunnittelussa on tärkeä kiinnittää huomiota paikallistason tarpeiden huomiointiin ja vuorovaikutukseen. Esimerkiksi mahdolliset tuulivoima-, sähkönsiirto- ja kaivoshankkeet tulee suunnitella yhteistyössä alueen asukkaiden ja toimijoiden kanssa. Sosiaalisesti kestävästä ympäristön muodostumista tuetaan myös esimerkiksi yleiskaavamääräyksillä, joissa on huomioitu muun muassa viihtyisyyden elinympäristöön liittyvät tavoitteet.

VAIKUTUKSET YHDYSKUNTARAKENTEeseen

Kaavaratkaisun yhdyskuntarakenteeseen kohdistuvat vaikutukset ovat pääosin myönteisiä. Kaava mahdollistaa nykyisen rakenteen tiivistämisen etenkin keskustaajaman ja Kuivaniemen taajaman alueilla sekä kyläalueilla. Kaava tukee lin kehittymistä osana Oulun seudun yhdyskuntarakennetta.

Kyläalueiden osalta tavoiteltavaa olisi kehittää kylille nykyistä selkeämmät ydinalueet ja vähentää kylien hajaantumista. Tämä tukisi myös kyläalueiden ja maaseutumaisten alueiden elinvoimaisuutta, sillä tiiviimpi rakenne

mahdollistaa paremmin kylien palveluiden säilymisen ja kehittämisen sekä tukee kyläalueiden yhteisöllisyyttä. Tarkemmat kyliä koskevat ratkaisut tehdään yleiskaavoituksessa ja lupamenettelyissä, mutta strategisella yleiskaavalla ohjataan kyliä kehittymään nykyistä tiiviimpään suuntaan. Kylien kehittämisessä on kuitenkin tärkeä huomioida alueiden ominaispiirteet.

Hajarakentaminen ja elinkeinojen sijoittuminen etäälle asutuksesta ja pääväylästä voi hajauttaa yhdyskuntarakennetta. Kaava ohjaa osaltaan myös hajarakentamista myös yleiskaavamääräysten ja kehittämisperiaatteiden kautta. Ratkaisut tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja lupamenettelyissä.

Tuulivoimapuistot ovat osaltaan kunnan yhdyskuntarakennetta määrittelevä tekijä. Yleiskaavaratkaisussa uusi tuulivoimapuiston alue on osoitettu olemassa olevan tuulivoimapuiston yhteyteen. Osaltaan tuulivoimapuistot vähentävät hajarakentamista ja ohjaavat rakentamista kyliin ja jokivarsiin.

VAIKUTUKSET KUNNAN ELINVOIMAAN

Strategisen yleiskaavan kaavaratkaisu tukee kunnan elinvoiman kehittämistä. Kunnan kehittämisen kannalta keskeisiä elinkeinoja ovat muun muassa uusiutuvaan energiaan ja kiertotalouteen liittyvät toiminnot (mm. tuulivoima), matkailu sekä alkutuotanto (maa- ja metsätalous, porotalous, kalatalous). Myös elinkeinojen alueita on mahdollista kehittää strategisen yleiskaavan periaatteiden pohjalta. Koska strateginen yleiskaava ei varaa alueita, elinkeinojen tarkempi yhteensovittaminen tulee tehdä jatkosuunnittelussa.

Näin taataan esimerkiksi metsätalouden harjoittaminen jatkossakin mm. energiantuotannon ja asumisen ohessa. Metsätalous on jatkossakin mahdollista Iin kunnassa laajoilla alueilla, myös tuulivoimalle osoitetuilla alueilla sekä ekologisten yhteyksien alueilla reunaehdot huomioiden.

Kaavaratkaisu tukee kaupallisten toimintojen kehittämistä kunnan alueella. Tärkeimmät kaupan sijaintipaikat ovat kuntakeskusta, Pentinkangas, Asemakylä ja Kuivaniemen keskusta. Päivittäistavarakaupan keskeisiä sijaintipaikkoja ovat tulevaisuudessakin kuntakeskusta ja Kuivaniemen keskusta. Kuntaan laaditun kaupallisen selvityksen mukaan lissä on kysyntää lisääntyville kaupallisille toiminnoille.

Kunnan elinvoiman kannalta keskeistä on myös toimiva liikenneverkko ja muu infrastruktuuri. Strateginen yleiskaava tukee osaltaan kunnan infrastruktuurin kehittämistä. Tärkeää kunnan elinvoiman kannalta on myös joukkoliikenteen palvelutason paraneminen. Hyvät yhteydet parantavat osaltaan kunnan suosiota asuinpaikkana.

Kunnan alueelle on tärkeä saada sijoittumaan uusia yrityksiä. Etelä-lilaakson alue, Sääskenharjun kiertotalouskeskittymä ja Kuivaniemen teollisuusalue tarjoavat uusille teollisille toimijoille potentiaalisia sijoittumispaikkoja. Kaupallisille toimijoille tärkeimpiä sijoituspaikkoja ovat kuntakeskusta ja Kuivaniemen keskusta. Pentinkankaan ja Asemakylän alueet täydentävät kunnan yritystonttitarjontaa. Elinkeinokeskittymien sijoittuminen taajamarakenteen reunoille mahdollistaa alueiden tarkemmassa suunnittelussa mm. liikennevaikutusten huomioinnin niin, että alueiden toteuttaminen voidaan tehdä lähiasutus ja muut sidosryhmät huomioiden.

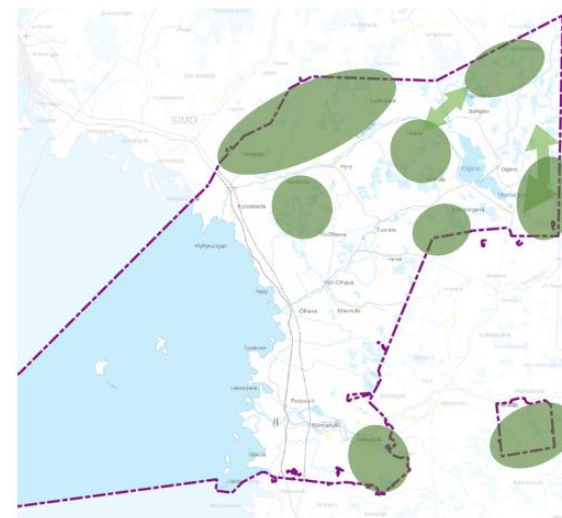
lissä on potentiaalia nykyistä merkittävämmäksi matkailukunnaksi. Matkailun kehittäminen on hyvä keino kunnan elinvoiman vahvistamiseen, sillä matkailutulot tulevat pääosin alueen ulkopuolelta. Kehittyvät matkailutoiminnot parantavat myös kuntalaisten käytössä olevia palveluja ja virkistysmahdollisuuksia.

Oijärven pohjoispuolelle on osoitettu potentiaalinen alue kaivostoiminnan kehittämisen kannalta. Kaivoksen toteuttamisedellytykset ratkaistaan kannattavuusanalyyysien, lupamenettelyjen ja yksityiskohtaisemman kaavoituksen yhteydessä. Toteutuessaan kaivos tuo alueelle uusia työpaikkoja. Hankkeella voi kuitenkin olla myös haitallisia vaikutuksia muihin elinkeinoihin (esimerkiksi poronhoito ja luontomatkailu) sekä negatiivisia ympäristövaikutuksia.

Muun muassa alueelle sijoittuvien tiehankkeiden ja tuulivoimapuistojen infrastruktuurin rakentaminen edellyttää raaka-aineiden (mm. maa-ainekset) hankintaa kunnan tai seudun alueelta. Maa-ainesten määrät, ottopaikat ja toiminnan vaikutukset arvioidaan tarkemmin yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja mahdollisissa YVA-menettelyissä.

Alueella on potentiaalia alkutuotannon, kalastuksen ja luontoa hyödyntävien elinkeinojen osalla. Maa- ja metsätalous, lähiruoan tuotanto ja porotalous osaltaan tukevat kestävä kehityksen tavoitteita sekä mm. muista elinkeinoista matkailua. Osalle toiminnoista voi tulla myös ristiriitoja, esimerkiksi poronhoito ja tuulivoimatuotanto voivat paikoin olla ristiriidassa keskenään. Yleiskaavan ratkaisut vähentävät jonkin verran poroelinkeinolle mahdollisia alueita, mutta

toisaalta esim. Oijärven ympäristön esittäminen ns. hiljaisena alueena tuo mahdollisuuksia myös poronhoidolle alueella.

Kartalla poroelinkeinon kannalta keskeisiä alueita (laidunalueita) sekä yhteyksiä liittyen vuodenkiertoon.

Riskinä on, että suunnitellun kaltainen kehitys ei toteudu tai toteutuu vain osittain. Tällöin myös positiiviset vaikutukset jäävät saamatta. Mikäli Iin kunnan keskustaajama ja Kuivaniemi eivät kehity tavoitellusti, voi aluerakenne hajautua entisestään. Tällöin yleiskaavaa tulee päivittää vastaamaan muuttunutta tilannetta.

VAIKUTUKSET KESTÄVÄÄN LIIKKUMISEEN

Yleiskaava tukee raideliikenteen kehittämiseen liittyviä tavoitteita. Kaavassa on osoitettu rautatieasemat lin keskustaajamaan ja Kuivaniemelle. lin Asemanseudun kehittämistä on tarkastelu tarkemmin omassa raportissaan. Yhdyskuntarakenteen tiivistäminen asemien ympäristössä parantaa raideliikenteen toimintaedellytyksiä.

Kaavaratkaisussa on huomioitu myös bussiliikenteen kehittäminen. Tärkein kehittämiskohde on lisätä nopeita Ouluun kulkevia bussiyhteyksiä. Yhteydet ovat tärkeitä etenkin ennen lähijunaliikenteen käynnistämistä.

Kaavaratkaisu tukee osaltaan kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden kehittämistä. Kehittämiseen ohjataan muun muassa yleiskaavamääräyksellä. Keskusta- ja kyläalueiden hallittu tiivistäminen tukee kävelyn ja pyöräilyn kulkutapaosuuden kasvamista.

Osittain kaava ohjaa rakentamista myös alueille, joilla tärkein liikkumismuoto on todennäköisesti tulevaisuudessakin yksityisauto. Tulevaisuudessa liikenteen sähköistyminen vähentää osittain yksityisautoilun kielteisiä vaikutuksia.

42 (53)

Vaikutukset eivät kuitenkaan poistu kokonaan. Vaikutusten suuruus riippuu osaltaan myös siitä, millä autojen käyttämä sähkö on tuotettu.

Valtatien 4 kehittämiseen liittyvien vaihtoehtojen vaikutukset on arvioitu tarkemmin valtatie 4 kehittämisvaihtoehtojen vertailussa.

Kuva: Väylävirasto (https://vayla.fi/oulun_vayla)

VAIKUTUKSET IHMISIIN JA ELINYMPÄRISTÖÖN

Kaavaratkaisun lähtökohtana on ollut kunnan eri osien kehittäminen niiden omien vahvuuksien kautta. lin vahvuutena on monipuoliset asuin ympäristöt. Toteutuessaan kaavan mahdollistaa osaltaan kunnan kasvun ja uusia asuinmahdollisuuksia lukuisille uusille asukkaille. Kaavaratkaisun pohjalta kunnassa on jatkossa mahdollista elää täysipainoista elämää, joka ei perustu jatkuvaan kulutuksen lisäämiseen vaan elämänlaatuun jokaiselle sopivassa asuin ympäristössä lähialueiden tuodessa sopivasti erilaisia virikkeitä arkeen ja vapaa-aikaan.

Viihtyisän ja turvallisen elinympäristön muodostumiseen ohjataan yleiskaavamääräysten avulla. Laadukkaan elinympäristön kannalta tärkeää on varmistaa riittävät viheralueet. Tämä on huomioitu yleiskaavaratkaisussa. Kaavalla tuetaan kuntalaisille tärkeiden ulkoilu- ja virkistysalueiden säilymistä ja kehittämistä. Kunnan alueelle on tärkeä jäädä riittävästi myös hiljaisia luonnonrauha-alueita. Tämä on varmistettu kaavaratkaisussa muun muassa tukemalla Oijärven alueen kehittymistä Litokaira-alueen tukeutuvana luontomatkailu-/ulkoilualueena, jonne ei osoiteta esimerkiksi uusia tuulivoima-alueita eikä muita teollisuuden tai energiantuotantoon liittyviä toimintoja. Kunnan alueelle sijoittuu myös useita muita metsäisiä alueita, joille ei ole osoitettu aluevarauksia.

Särkijärven alueelle osoitettu mineraalipotentialialue osoittaa alueella olevan kaivospotentialin, mutta kaivoksen mahdollinen toteuttaminen ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja lupamenettelyissä. Tällöin arvioidaan tarkemmin myös hankkeet sosiaaliset vaikutukset.

Taajamien ja kylien hallittu tiivistäminen tukee viihtyisän elinympäristön ja yhteisöllisyyden muodostumista. Tiivis rakenne mahdollistaa muun muassa kattavammat lähipalvelut. Täydennysrakentamisen tulee sopia alueen luonteeseen. Kaavaratkaisussa on haettu viihtyisyyttä lisääviä tekijöitä myös virkistystekijöiden tunnistamisen kautta (sisältäen virkistyspalvelut, reitit ja virkistykseen soveltuvat luonnon- ja kulttuuriympäristöt yhdessä matkailupalvelujen kanssa). Kylien elinvoimaisuutta tukevat kylien itse laatimat kyläkortit, joiden pohjalta eri alueiden vahvuuksien tunnistamisen kautta on mahdollista kehittää kyliä tarvelähtöisesti.

lissä on runsaasti arvokkaita kulttuuriympäristökohteita. Kohteiden arvojen säilyminen on varmistettu muun muassa yleiskaavamääräyksen avulla. Kaavakartalla on osoitettu valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristökohteet ja alueet. Kulttuuriympäristökohteet ja maisema-alueet sijaitsevat pääosin voimaan jäävien osayleiskaavojen alueilla, joten strategisella yleiskaavalla ei voida suoraan ohjata niiden säilymismahdollisuuksia. Yleiskaava kiinnittää kuitenkin huomiota mm. Iin keskustaajaman virkistykseen ja matkailun mahdollisuuksien kehittämiseen myös kulttuuriympäristöt huomioiden. Myös rantareitistöt ja matkailuvyöhykkeet sekä kohteet hyödyntävät osaltaan maisema- ja kulttuuriympäristön tuomaa paikallisuutta ja omaleimaisuutta.

Tuulivoima-alueiden osoittamisessa on varmistettu riittävät suojaetäisyydet asutukseen ja muihin häiriintyviin kohteisiin. Ratkaisut tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Tuulivoimahankkeiden kehittämisessä ja suunnittelussa on tärkeä minimoida myös uusien sähkönsiirtoyhteyksien haitalliset vaikutukset.

Maantiet ja kunnan läpi kulkeva päärata aiheuttavat melu- ja värinähaittaa lähiympäristöön. Vaikutusten lieventämiseen on tärkeä kiinnittää huomiota yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Melun- ja värinätorjunnan riittävyys on kaavassa varmistettu yleismääräyksen avulla.

VAIKUTUKSET LUONTOON JA MAISEMAAN

Kaavaratkaisussa Iin kunta on rohkeasti linjannut, että alueen energiantuotanto sekä teollisuus keskitetään kunnan länsiosaan, ja itäosa rauhoitetaan luonnonympäristöjä säilyttäväksi hiljaiseksi alueeksi. Ratkaisu mahdollistaa kunnan kehittymisen, ja samalla ympäristön huomioinnin. Oijärven alueen luonnonympäristöt huomioivat merkinnät pohjautuvat läheiseen laajaan Litokairan alueeseen, jonka lisäksi lähialueet halutaan rauhoittaa jatkuvia häiriötekijöitä tuovalta ihmistoiminnalta (melu, maisemavaikutukset). Ii on omalta osaltaan huomioinut Litokairan erityisyyden, mutta alueen sijainnin vuoksi myös naapurikuntien toimilla alueen läheisyydessä on merkitystä kokonaisuudelle.

Kaavaratkaisussa on huomioitu kunnan alueelle sijoittuvat Natura-alueet, luonnonsuojelualueet sekä muut arvokkaat alueet. Luonnonarvoiltaan merkittävien alueiden välille on osoitettu ekologisista yhteyksistä, jotka mahdollistavat eri eliölajien liikkumisen. Yhteyksistä tulee ottaa huomioon esimerkiksi maa-ainesten ottoalueiden, tuulivoimapuistojen ja tiehankkeiden suunnittelussa. Yhteyksillä ei ole suoria sitovia vaikutuksia metsien hoitoon. Strateginen yleiskaava ei varaa alueita eikä ole yksityiskohtainen, joten suoria vaikutuksia luonnonympäristöihin ei ole tunnistettu. Tämän vuoksi vaikutuksia luonnonympäristöihin ja esim. Natura-alueisiin tulee tarkastella tarkemmassa suunnittelussa tai alueiden muussa toteutuksessa.

Kaavassa on huomioitu kunnan alueelle sijoittuvat luokitellut pohjavesialueet. Pohjavesien laatu on varmistettu yleiskaavamääräyksen avulla ja rajaamalla uudet riskit aiheuttavat toiminnot pohjavesialueiden ulkopuolelle.

Tunnistettujen pohjavesialueiden suojelu, johon liittyy mm. potentiaalisten tuulivoima-alueiden rajaaminen pohjavesialueiden ulkopuolelle, turvaa vesihuoltoa lissä. Etelä-Iin laaja pohjavesiväyhyke on kriittisen tärkeä kunnan asukkaiden vesihuollon kannalta, ja yleiskaavan merkinnät tukevat alueen pohjavesialueiden huomiointia. Alueen osayleiskaavoitettu tuulivoima-alue on huomioitu kaavamerkinnoissa, pohjaveden suojelu tältä osin ratkaistaan osayleiskaavaprosessissa. Kaavamerkinnoissa ja määräyksissä on lisäksi huomioitu pintavesien laadun kehittämistarpeet. Merkinnät yhdessä turvaavat vesienhoitoa kunnan alueella.

Maankohoamisrannikon ominaispiirteiden turvaaminen on huomioitu yleiskaavan määräyksissä, mutta tarkempi turvaaminen tehdään tarkemman suunnittelun yhteydessä, koska alueella on voimassa osayleiskaava, jota ei tällä strategisella yleiskaavalla kumota. Strategisen yleiskaavan toteuttaminen vaatii muissakin mahdollisissa laajemmissa hankkeissa tarkempia suunnitelmia ja selvityksiä, joiden yhteydessä arvioidaan tarkemmin vaikutukset luontoon ja maisemaan.

Merkittävimpiä maisemaa muuttavia hankkeita kunnan alueella ovat tuulivoimahankkeet, mahdolliset uudet maa-ainesten otto- ja kaivosalueet, voimajohtohankkeet sekä uudet tieyhteydet. Kunnan etelä- ja pohjoisosiin osoitetuilla uusilla tuulivoima-alueilla on toteutuessaan maisemavaikutuksia myös naapurikuntien (Oulu ja Simo) alueille. Alueet sijoittuvat kuitenkin jo toteutettujen tai suunnitteilla olevien tuulivoima-alueiden yhteyteen.

Strategiseen yleiskaavaan liittyen on laadittu tuulivoimaselvitys, jossa on arvioitu mahdollisten uusien tuulivoimahankkeiden maisemavaikutuksia.

Vaikutukset arvioidaan tarkemmin yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä. Uusien tuulivoimahankkeiden yhteydessä on tärkeä arvioida kattavasti myös sähkönsiirtoyhteyksien vaikutukset.

Kunnan pohjoisosaan on osoitettu potentiaalinen tuulivoimaloiden alue nykyisen Viinamäen tuulivoimapuiston itäpuolelle. Alue rajautuu olemassa olevaan tuulivoimapuistoon. Alue sijoittuu Natura-alueen (FI1301604 Iso-Saarisuo - Hoikkasuo - Musta-aapa SAC/SPA) läheisyyteen. Natura-alueen ja potentiaalisen tuulivoima-alueen väliin on jätetty suojavyöhyke. Potentiaalinen uusi tuulivoima-alue mahdollistaa erilaiset tuulivoimaloiden sijoitteluvaihtoehdot. Ratkaisut tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen

- Kaava tukee kestävän liikkumisen edistämistä kunnan alueella

Tehokas liikennejärjestelmä

- Kaavalla edistetään vähähiilisyttä muun muassa tukemalla junaliikenteen sekä kävelyn ja pyöräilyn kehittämistä

Terveellinen ja turvallinen elinympäristö

- Terveelliseen ja turvalliseen elinympäristöön ohjataan kaavamääräysten avulla
- Ympäristöhäiriötä aiheuttavien toimintojen ja häiriintyvien kohteiden väliin on jätetty riittävät suojaetäisyydet (mm. tuulivoima-alueet)

Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat

- Kaavaratkaisussa on kiinnitetty erityistä huomiota viheralueiden säilymiseen ja vihervestoston jatkuvuuteen
- Kiertotalouteen liittyvät kehittämistavoitteet on huomioitu muun muassa osoittamalla kiertotalouskeskittymä Sääksenharjuun

Uusiutumiskykyinen energiahuolto

- Kaavassa on osoitettu nykyiset tuulivoima-alueet ja potentiaalisia uusia tuulivoima-alueita. Kaava ohjaa tuulivoimaloita sijoittumaan suuriin keskittymiin.

Maakuntakaava

Yleiskaavaratkaisussa on huomioitu kattavasti voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetut merkinnät ja maakuntakaavamääräykset. Strateginen yleiskaava tarkentaa maakuntakaavan ratkaisuja.

Kaavaratkaisussa on huomioitu muun muassa maakuntakaavan vyöhykemarkinnat, kuten lijoinakaakson maaseudun kehittämisen kohdealue. Tuulivoima-alueita on lisätty maltillisesti maakuntakaavaan verrattuna. Strategisen yleiskaavan liikenneatkaaisussa on huomioitu maakuntakaavassa

45 (53)

Oulun seudun kehityskuva 2030+

Seudun kehityskuvatyössä esitetyt merkinnät ja toimenpiteet on huomioitu strategisen yleiskaavan kaavaratkaisussa. Kehityskuvassa on tuotu esille tavoite asemanseutujen kehittämisestä monipuolisina kaupunkikehittämisen kohdealueina. Tavoite on huomioitu strategisen yleiskaavan merkinnöissä ja määräyksissä. Kaavaratkaisussa on huomioitu myös muun muassa kehityskuvan tavoite keskustan läheisen alueen tiivistämisestä ja Oulun suuntaan suuntautuvien joukkoliikenteen runkoyhteyksien kehittämisestä.

7. Kehityspolku

Strategisen yleiskaavan toteuttaminen tapahtuu pitkän ajan kuluessa, päätökset toimenpiteistä tehdään kunnan päätöksentekoprosesseissa. Strategisen yleiskaavan linjaukset sekä mm. kyläkorteissa esiin nostetut tarpeet huomioidaan toteutettavien toimenpiteiden suunnittelussa ja budjetoinnissa. Strateginen yleiskaava toteutetaan kunnassa mm. seuraavissa prosesseissa:

- kuntastrategian toteuttaminen, muut ohjelmat (mm. elinkeino-ohjelma)
- lautakuntien valmistelutyön kautta tulevat toimenpiteet
- liikelaitosten toiminta
- neuvottelukunnat, jaostot ja eri valtuustot

Tulevat toimenpiteet määritetään kunnan vuosisuunnitelmissa sekä kaavoituksen osalta myös kaavoituskatsauksessa.

Strategisen kaavatyon alkuperäinen ajatus oli nostaa toimenpiteet taulukkoon tähän selostukseen. lissä on kuitenkin kehitetty suunnitteluprosesseja, minkä vuoksi päädyttiin siihen, että toimenpiteiden päättäminen pitkälle aikajaksolle strategisen yleiskaavan yhteydessä voi vaikeuttaa tulevaa kehittämissuunnittelua ja päätöksentekoa. Sen vuoksi tässä esitellään vain lyhyen aikavälin jo tiedossa olevat toimenpiteet.

KUNTASTRATEGIAN LUONNONLÄHEINEN -TEEMAAN LIITTYEN

Satamien ja rantautumispaikkojen kehittämissuunnitelma, joka sisältää eri kohteiden roolituksen ja toimenpiteet matkailun ja kalaelinkeinoon kehittämiseksi

- Vatungin alueen kehittämissuunnittelu käynnistetty

Suunnitelmat / hankkeet turvesoiden ennallistamiseksi

- Turvesoiden jälkikäyttö -hanke (Micropolis)

Virkistykseen ja matkailun kehittäminen

- Iijoki-sopimus
- Iijoen suistovisio ja Illinsaaren kehittäminen
- Litokairan hyödynnysmahdollisuuden virkistyksessä ja matkailussa (suojelulliset arvot huomioiden)
- Iin keskustan rannan ideakilpailu
- Älykäs ja uudistuva matkailu Oulun seudulla -hanke (Micropolis)
- Iijoen Lumo -matkailuhanke (Micropolis)

Vesistöjen tilan parantamisen hankkeet

- Iin keskeisten vesistöjen (Iijoki, Olhavanjoki, Kuivajoki) ja jokisuistojen kehittämishankkeet, huomioiden mm. jokihaarojen melonta- ja suppailupotentiaali, veneilymahdollisuuksien kehittäminen, kalastusolosuhteiden kehittäminen, uimapaikkojen kehittäminen
- Vaelluskalojen elinympäristöjen kehittäminen ja turvaaminen (esim. kalatiet)
- Yksityis-VESPA -hanke, vesienpalautushanke (Micropolis, Tapio, John Nurmisen säätiö)

Pohjavesikartoituksen päivitys

Kevyenliikenteen yhteyksien kehittäminen

- Oulu-Kemi -yhteysvälin pyöräilymahdollisuudet (EuroVelo10-yhteys)
- keskustan kevyenliikenteen väylien kehittäminen ja jatkaminen (esim. Alarantaan ja Karhuun) (käynnissä keskusta-alueen kehittämistyö)

KUNTASTRATEGIAN HENKINEN HYVINVOINTI -TEEMAAN LIITTYEN:

Joukkoliikenteen lyhyen aikavälin kehittämishankkeet

- bussiyhteydet Ouluun sekä pohjoiseen huomioiden bussi- ja junaliikenteen yhteensovittaminen

KUNTASTRATEGIAN SYSTEEMINEN MUUTOS -TEEMAAN LIITTYEN:

Yritysalueiden kehittäminen

- yritysten tonttitarjonnan monipuolistaminen
- Sääksenharjun suunnittelu (meneillään)
- keskustan teollisuusalueiden suunnittelu kokonaisuudeksi sekä vetytaloudelle mahdollisten alueiden tarkempi suunnittelu

- Pentinkankaan alueen suunnittelu ja kehittäminen (valtatien 4 suunnittelun edetessä), Pentinkankaan yritysalueen infran rakentaminen
- Kuivaniemen teollisuusalueen kehittämissuunnitelma

Kehittämismahdollisuuksien tukeminen

- kiertotalouden kehittämismahdollisuuksien tukeminen
- Luonnonvarojen älykäs käyttö digitaalisella kiertotalouden ohjauksella -hanke (Micropolis)
- Maaseudun tavaraliikenne -hanke (Micropolis)
- Hallittu vihreä siirtymä Pohjois-Pohjanmaalla -hanke (Micropolis)

KUNTASTRATEGIAN KASVU -TEEMAAN LIITTYEN:

Asumisen mahdollisuuksien kehittäminen

- Kaavoitustarpeita: Alaranta (kaava-alueen laajennus) ja Rantakestilä, Seljänperä
- asumisen mahdollisuuksien kehittäminen lähijunayhteyden yhteyteen
- keskustan kehittämishankkeet
- ranta-alueiden hyödyntäminen

Valtatien 4 suunnittelun edistäminen

- esisuunnitteluvaiheesta eteenpäin (Olhava, Myllykangas, Kuivaniemi)
- Iin keskustaajaman osalle liikennetarkistusten täydentäminen

Junaliikenteen kehittämishankkeet seudullisten suunnitelmien (mm. Oulun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma 2040) mukaisesti vaiheittain toteuttaen:

- Iin asemanseudun aluevarausuunnitelma
- rautatieaseman avaaminen kaukojunaliikenteelle
- lähijunaliikenteen kokeilu / aloittaminen

Maapoliittisen ohjelman päivitys

Seuraavien vuosien toimenpiteiden suunnittelussa tulee lisäksi huomioida mm.:

- kyläkorteissa nostetut tarpeet
- turvesoiden ennallistamisen tai muun hyödyntämisen mahdollisuudet
- Geotermisen energian hyödyntämisen selvitys ja kartoitus, maalämmön hyödyntäminen pientaloissa ja suuremmissa rakentamishankkeissa

- Kevyenliikenteen yhteyksien pitkän tähtäimen kehittäminen (mm. maastopyöräily (ja gravel) mahdollisuuksien hyödyntäminen, kylien pyöräilymahdollisuudet (mm. Jakkukylä))
- Paikoitellen myös reittien lisääminen (mm. keskusta/Illinsaari, Oijärvi)

Lisäksi tulee muistaa tavoite omavaraisuuden kehittämisestä:

- energiantuotannon kokonaisuuden kehittäminen (huomioiden vetytalon mahdollisuudet), ennakoiti kaavoituksessa ja luvituksessa, mahdollisuuksien mukaan rahoituksen varmistaminen ja edunvalvonta.
- kiertotalouden kehittämismahdollisuuksien tukeminen
- lähiruuan ja ruoantuotannon mahdollisuuksien kehittäminen, mihin liittyy mm. tärkeiden peltoalueiden säilytys viljelykäytössä, poroelinkeiden edellytysten turvaaminen sekä kalankasvatuksen toimintaedellytysten turvaaminen
- monipaikkaisuuden edistäminen asumisessa ja tämän tavoitteen huomiointi kaavoituksessa ja luvituksessa (mökkien ja vakituisten asumisen mahdollistaminen, edunvalvonta eli esim. monipaikkaisen asumisen tukemisen edistäminen valtakunnan tasolla, tietoliikennedyhteyksien pitäminen hyvällä tasolla)
- lähipalvelujen ja muiden mahdollisuuksien hyödyntäminen (hankintalain rajoitteet huomioiden)

8. Lähteet

BirdLife Suomi. Suomen IBA-alueet. Osoitteessa: <https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/iba/suomen-iba-alueet/> (luettu 23.2.2021)

Fingrid. Kantaverkon kehittämissuunnitelma. Osoitteessa: <https://www.fingrid.fi/kantaverkko/kehittaminen/kantaverkon-kehittamissuunnitelma>

Iin kunnan voimassa olevat kaavat taustaselvityksineen. Osoitteessa: <https://www.ii.fi/voimassa-olevat-kaavat>

Iin kunnan voimassa olevat strategiat, selvitykset ja suunnitelmat. <https://www.ii.fi/strategia-saannot-ja-suunnitelmat>

Iin maankäytön kehityskuva. <https://www.ii.fi/muut-suunnitelmat-ja-selvitykset>

Metsähallitus 2021. Maat ja vedet -karttapalvelu. Osoitteessa: <https://www.metsa.fi/maat-ja-vedet/pinta-alat/karttapalvelut/> (luettu 31.3.2021)

Museovirasto 2021. Kulttuuriympäristön palveluikkuna. Osoitteessa: www.kyppi.fi.

Oulun kaupunkiseudun rakennemalli. Osoitteessa: <https://www.ouka.fi/oulu/oulu-seutu/oulu-kaupunkiseudun-rakennemalli>

Oulun kaupunkiseudun rakennemalli 2030+. Osoitteessa: <https://www.ouka.fi/kehityskuva> (luettu 4.3.2022).

Oulun seudun lähijunaliikenteen esiselvitys 2019. WSP Finland Oy.

Paliskuntain yhdistys. Paliskunnat kartalla. <https://paliskunnat.fi/map/> (luettu 9.3.2021)

Paliskuntain yhdistys. Paliskuntien tiedot. <https://paliskunnat.fi/py/paliskunnat/paliskuntien-tiedot/>

Paliskuntain yhdistys 2013. Opas poronhoidon tarkasteluun maankäyttöhankkeissa (PoroYVA).

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. Tiehankkeet / Valtatien 4 kehittäminen. Osoitteessa <https://www.ely-keskus.fi/ely-pohjois-pohjanmaa/valtatie-4-valilla-oulu-kemi-kehittamishanke>

Pohjois-Pohjanmaan liitto. Maakuntakaavat taustaselvityksineen.

Pohjois-Pohjanmaan liitto 2021. TUULI-hanke, valmistuneet taustaselvitykset. Osoitteessa: <https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/kehittaminen/omat-hankkeet/tuuli-hanke/> (luettu 21.3.2022)

Savolainen, H., Karhinen S., Ulvi, T. ja Kopsakangas-Savolainen, M. 2019. Hajautetun uusiutuvan energian aluetaloudellisten vaikutusten arviointi ENVIREGIO-mallilla. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 31 / 2019.

Suomen tuulivoimayhdistys 2021. Tuulivoima Suomessa -kartta. Osoitteessa: <https://tuulivoimayhdistys.fi/tuulivoima-suomessa/kartta>

Tilastokeskus. Kuntien avainluvut. Osoitteessa:

<https://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2019&active1=139>

Valtioneuvosto 2018. Uudistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet voimaan 1.4. Osoitteessa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410903/uudistetut-valtakunnalliset-alueidenkayttotavoitteet-voimaan-1.4>.

Valtioneuvoston kanslia 2020. Tuulivoimaloiden infraääni ja terveys. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan artikkelisarja 11/2020.

Väylävirasto 2021. Oulun meriväylä. https://vayla.fi/oulu_vayla

Ympäristöministeriö 2016a. Maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa. Suomen ympäristö 1/2016.

Ympäristöministeriö 2016b. Tuulivoimarakentamisen suunnittelu. Ympäristöhallinnon ohjeita 5/2016.

Ympäristöministeriö 2020. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Osoitteessa: https://www.ymparisto.fi/fi-fi/luonto/maisemat/arvokkaat_maisemaalueet

Ympäristöministeriö. Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Osoitteessa: https://www.ym.fi/fi-fi/Ajankohtaista/Uutiset/Ymparistoministerio_kuulee_ehdotuksista_%2837446%29 (luettu 31.8.2021)

Kartta-aineistot:

BirdLife Suomi, lintujen päämuuttoreitit Suomessa: <https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/paamuuttoreitit/>

Digiroad-aineisto.

Fingrid, karttapalvelu: <https://fingrid.navici.com/>

Museovirasto, kulttuuriympäristörekisteri: <https://www.museovirasto.fi/fi/palvelut-ja-ohjeet/tietojarjestelmat/kulttuuriympariston-tietojarjestelmat/kulttuuriympaeristoen-paikkatietoaineistot>

Lipas, Liikuntapaikat.fi: <https://www.jyu.fi/sport/fi/yhteistyö/lipas-liikuntapaikat.fi/lipas-2019-2-0>

Maanmittauslaitos, avoimien tiedostojen latauspalvelu <https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

SYKE. Vesikartta. Osoitteessa: https://paikkatieto.ymparisto.fi/vesikarttaviewers/Html5Viewer_4_14_2/Index.html?configBase=https://paikkatieto.ymparisto.fi/Geocortex/Essentials/REST/sites/VesikarttaKansa/viewers/VesikarttaHTML525/virtualdirectory/Resources/Config/Default&locale=fi-FI

Syke 2021. Tulvakarttapalvelu. Osoitteessa: <https://paikkatieto.ymparisto.fi/tulvakartat/Viewer/Viewer.html?Viewer=Tulvakartat>

SYKE. Ykr-aineisto.

Väylävirasto, karttapalvelu: <https://julkinen.vayla.fi/oskari/>

Ympäristöhallinnon karttapalvelu Karpalo
<https://wwwp2.ymparisto.fi/KarpaloSilverlight/>

Ympäristöhallinnon latauspalvelu Lapio
<https://paikkatieto.ymparisto.fi/lapio/latauspalvelu.html>